

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

ENSENYAMENT DE MESTRES
EDUCACIÓ PRIMÀRIA

TREBALL DE FI DE GRAU

EL TREBALL DE VALORS A TRAVÉS DE LES EMOCIONS A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Alumne: Cristian López Carretero

Tutora: Núria Garcia Alsina

Data de lliurament: 31 de maig de 2021

Resum

Gràcies a diferents autors/es i referents sobre el tema s'ha comprovat la importància, els beneficis i sobretot la necessitat de treballar valors a l'aula en la formació integral dels infants, a més de conèixer diferents estratègies, metodologies i recursos. Mitjançant un qüestionari es va voler: valorar i apreciar la importància que donaven els docents de primària al treball de valors, cercar diferents estratègies, projectes i metodologies i comparar-les i analitzar-les. La metodologia que es va fer servir, majoritàriament, va correspondre a un mètode quantitatiu, tot i que en una part es va utilitzar el mètode qualitatiu. Es pot parlar per tant d'un mètode mixt. A més es va elaborar i posar en pràctica una proposta d'activitat d'educació en valors i emocional a una aula de cicle superior de primària. Les activitats van agradar molt, una mitjana de 9,83 sobre 10 i a tots els hi agradaria realitzar més sessions com aquestes. La importància mitjana que va donar el professorat al treball de valors a l'Educació Primària va ser d'un 9,35 sobre 10. Més del 85% van creure que l'educació en valors és una de les millors opcions per abordar/treballar molts dels objectius del currículum i que les estratègies/metodologies que més utilitzarien o utilitzen són: la resolució de conflictes, els diàlegs, debats, discussions, el treball cooperatiu i l'educació emocional. Més del 50% dubten que es treballi de forma efectiva aquest àmbit a les escoles i 9 directament van dir que no. Analitzant els resultats es va concloure que existia una gran disconformitat per part del professorat de què l'educació en valors actual s'estigués treballant de forma efectiva als centres d'Educació Primària. I que el grau d'importància que aquest col·lectiu li atorgava al treball de valors és molt superior al que se li estava donant en aquell moment.

Resumen

Gracias a diferentes autores / as y referentes sobre el tema se ha comprobado la importancia, los beneficios y sobre todo la necesidad de trabajar valores en el aula en la formación integral de los niños, además de conocer diferentes estrategias, metodologías y recursos. Mediante un cuestionario se quiso: valorar y apreciar la importancia que daban los docentes de primaria al trabajo de valores, buscar diferentes estrategias, proyectos y metodologías y compararlas y analizarlas. La metodología que se utilizó, en su mayoría, correspondió a un método cuantitativo, aunque en una parte se utilizó el método cualitativo. Se puede hablar por tanto de un método mixto. Además se elaboró y puso en práctica una propuesta de actividad de educación en valores y emocional en un aula de ciclo superior de primaria. Las actividades gustaron mucho, una media de 9,83 sobre 10 y a todos les gustaría realizar más sesiones como éstas.

La importancia media que dio el profesorado al trabajo de valores en la Educación Primaria fue de un 9,35 sobre 10. Más del 85% creyeron que la educación en valores es una de las mejores opciones para abordar / trabajar muchos de los objetivos del currículo y que las estrategias / metodologías que más utilizarían o utilizan son: la resolución de conflictos, los diálogos, debates, discusiones, el trabajo cooperativo y la educación emocional. Más del 50% dudan de que se trabaje de forma efectiva este ámbito en las escuelas y 9 directamente dijeron que no. Analizando los resultados se concluyó que existía una gran disconformidad por parte del profesorado de que la educación en valores actual estuviera trabajando de forma efectiva en los centros de Educación Primaria. Y que el grado de importancia que este colectivo le otorgaba al trabajo de valores es muy superior al que se le estaba dando en ese momento.

Abstract

Thanks to the variety of authors and referents about the thematic, the importance has been checked, the benefits and the necessity of working values in the classroom in the integral formation of children, furthermore to know more and different strategies, methodologies and resources to work on it. A questionnaire has been done in order to: value and appreciate the importance that teachers give to work the values, search different strategies, projects and methodologies meanwhile they were being compared and analyzed. The methodology that has been done, in major part, is a quantitative method, but also a qualitative method has also been used. So we are assuming a mixed method. In addition, a proposal for values and emotional education activity was developed and implemented in the last part of primary education. The activities were enjoyed by them, averaging 9.83 out of 10 and everyone would like to do more sessions like these. The average importance given by teachers to values work in Primary Education was 9.35 out of 10. More than 85% believed that educating in values is one of the best options to address many of the objectives of the curriculum and that the strategies and methodologies they would use the most are: conflict resolution, dialogues, debates, discussions, cooperative work and emotional education. More than 50% doubt that this area is being worked effectively in schools and 9 directly said no. Analyzing the results, it was concluded that there was great disagreement on the part of teachers that education in values was being worked on effectively in Primary Education centres. And that the degree of importance that this group gave to the work of values is much higher than what was being given at that time.

Índex

1. Introducció	pàgina 6
2. Marc teòric	pàgines 7-41
2.1. Què és l'educació en valors?	pàgines 7-8
2.2. Per què és important treballar els valors a l'Educació Primària?	pàgines 8-10
2.3. Com treballar valors?	pàgines 11-23
2.3.1. Educació emocional	pàgines 23-27
2.4. El professorat d'educació en valors	pàgines 27-29
2.5. Com avaluar l'educació en valors?	pàgines 29-30
2.6. Normativa	pàgines 30-41
2.6.1. Objectius Educació Primària	pàgines 31-33
2.6.2. Educació en valors socials i cívics	pàgines 33-38
2.6.3. Metodologies i recursos	pàgines 38-39
2.6.4. Avaluació	pàgines 40-41
3. Marc metodològic	pàgines 42-52
3.1. Punt de partida	pàgina 42
3.2. Objectius	pàgina 42
3.3. Metodologia	pàgina 43
3.4. Instruments de recollida de dades	pàgines 43-44
3.5. Mostra/població	pàgina 44
3.6. Resultats	pàgines 45-52
4. Conclusions	pàgines 52-55
5. Referències	pàgines 56-57

6. Annexos	pàgines 58-84
- Annex 1	pàgines 58-64
- Annex 2	pàgines 65-67
- Annex 3	pàgina 67
- Annex 4	pàgines 68-69
- Annex 5	pàgina 70
- Annex 6	pàgina 71
- Annex 7	pàgina 72
- Annex 8	pàgines 73-74
- Annex 9	pàgines 75-81
- Annex 10	pàgines 81-84

1. Introducció

S'ha volgut indagar sobre el treball de valors a través de les emocions a l'Educació Primària. Un aspecte fonamental per a la tria d'aquesta temàtica ha sigut l'experiència personal en el camp de l'educació del món del lleure i les vivències viscudes en els pràcticums realitzat a la carrera. Els principals objectius que es persegueixen amb aquest treball són accentuar la importància que té aquest treball de valors en la formació integral dels infants, analitzar com s'està executant aquesta educació en valors en les aules de primària i proposar i posar en pràctica una activitat d'educació en valors i emocional per a una classe de cicle superior d'una escola concertada del camp de Tarragona per descobrir les sensacions i opinions dels infants.

Hi ha dues parts ben diferenciades en el present treball, que pretenen donar resposta als objectius anteriors:

- Un marc teòric, que proporciona la justificació científica, és a dir, on s'exposen diferents teories de diversos autors/es i referents sobre el tema. Per a la seva elaboració s'ha fet una gran recerca bibliogràfica: llibres impresos, llibres electrònics, pàgines web, articles, treballs, etc. amb una posterior organització i anàlisi. També s'ha treballat el currículum actual d'Educació Primària, en concret l'àmbit d'educació en valors socials i cívics.
- Una part més pràctica (marc metodològic) on s'ha dut a terme una investigació per respondre a una sèrie d'objectius relacionats amb el tema triat. A través d'un instrument propi (qüestionari), s'han recollit una sèrie de dades/resultats que s'han analitzat per extraure conclusions. En aquest apartat també s'ha dissenyat una proposta de sessió d'educació en valors i emocional.

Amb tot això, s'espera que aquest treball de fi de grau agradi i més important és, que sigui utilitzat i consultat, els anys que perduri, per qualsevol persona. I, finalment, que es prengui consciència sobre la importància del treball de valors, en aquest cas, a l'Educació Primària.

2. Marc teòric

2.1. Què és l'educació en valors?

Per a iniciar el marc teòric del treball s'ha realitzat recerca per comparar, entendre i esbrinar que s'entén per educació en valors i les diferents concepcions que hi ha. S'exposaran un seguit de definicions o maneres d'entendre que és educar en valors a través de diferents autors o autores i referents sobre el tema.

Rokeach (1973) defineix valor com a "una creença duradora on un mode de conducta o estat últim d'existència personal i socialment preferible al seu oposat invers". L'autor atorga als valors tres dimensions: una cognitiva, una altra afectiva i una tercera conductual. Els canvis en la cultura, la societat i l'experiència personal donen com a producte o resultat el sistema de valors. Afirmar que el sistema de valors total d'una persona pot experimentar canvis com a resultat de la socialització, de la teràpia o dels processos experimentals destinats a canviar valors. Per Rokeach el valor és el mecanisme més important per explicar el comportament humà, desplaçant de la seva situació central a les actituds. Per això els valors determinen tant la conducta com les actituds. (Rokeach, 1973 en Valero Iglesias, 1992)

Sánchez Vázquez (1969) indica que els valors són creacions humanes i, com a tals, subjectes a la realitat social que els envolta, derivada del fet que és l'ésser humà qui els dona sentit. (Sánchez Vázquez, 1969 en Valero Iglesias, 1992)

Segons Valero Iglesias (1992) l'educació en valors ha d'ajudar a l'alumne a interpretar els seus coneixements de tal manera que tinguin sentit i lloc a l'edifici global de la persona humana, i que no siguin compartiments comunicats. Continua afirmant que l'educació en valors ha de servir per a la intercomunicació de l'ésser humà, de tal manera i forma que sigui a través d'ella que els diferents sabers parcials dels educands s'integrin en una acció comuna social.

D'aquesta manera aquesta educació en valors farà que els sabers especialitzats conjuntats en l'acció social es tradueixin en opcions, en actituds, en conductes de la vida diària, de manera que la societat adquirirà un nivell diferent que trencarà la insolidaritat i l'aïllament que la vida moderna produeix en els individus. Ha de contemplar al seu torn el desenvolupament de la vida emocional a partir d'una estructuració de la seva vida social a on el cultiu de l'art, de les dimensions estètiques vagin configurant un tot d'aquest ésser humà educant. (Valero Iglesias, 1992)

Buxarrais Estrada (1997) argumenta: “Educar en valors, en una societat democràtica com la nostra, significa trobar espais de reflexió tant individual com col·lectiva, perquè l'alumnat sigui capaç d'elaborar de manera racional i autònoma els principis de valor, principis que li permetran enfrontar-se críticament a la realitat. A més, haurà d'aproximar a conductes i hàbits coherents amb els principis i normes que hagin fet seus, de manera que les relacions amb els altres estiguin orientades per valors com la justícia, la solidaritat, el respecte i la cooperació.

Educar en valors consisteix a crear les condicions necessàries perquè, cada persona, descobreixi i faci una elecció lliure i lúcida entre aquells models i aspiracions que li puguin conduir a la felicitat.” (Buxarrais Estrada, 1997)

Del Rincón Igea (1997) determina que educar en valors significa ajudar a comprendre quines són les actituds més pròpies d'una personalitat autònoma, propícia al diàleg, cooperativa, etc. i, fonamentalment, aconseguir que aquesta comprensió intel·lectual esdevingui pràctica vital.

L'educació en valors, segons l'autor, requereix assolir els dos objectius següents:

- Desenvolupar el judici moral aprofitant les ocasions que ofereix la vida dels centres educatius, i també per mitjà d'exercicis específics proposats amb aquesta finalitat (role-playing, diàleg mestre-alumne, dilemes morals, etc.).
- Consolidar l'autoregulació de la conducta per tal d'incrementar la coherència entre el raonament moral i l'acció. (Del Rincón Igea, 1997)

2.2. Per què és important treballar els valors a l'Educació Primària?

S'oferiran en aquest subcapítol diferents idees d'autors i referents sobre l'educació en valors per intentar respondre a la pregunta que ens hem fet anteriorment: per què és important treballar els valors a l'Educació Primària?

“Cal donar la màxima importància, per exemple, el fet que un alumne o alumna no posseeix-hi els recursos necessaris per relacionar-se amb els companys i companyes de forma tolerant o solidària. Tanta importància com si presentés mancances en el rendiment intel·lectual.

I també ens hauria de preocupar que un estudiant, al final de la primària, no tingués iniciativa o no acceptés els seus iguals a causa de les seves idees o de la seva procedència cultural. De fet, aquestes mancances haurien de considerar-se tan greus, o potser més, que desconèixer les normes més elementals d'ortografia o tenir dificultats en la resolució de problemes aritmètics.” (Del Rincón Igea, 1997)

Amb la mateixa idea Martínez i Puig (1989) afirmen: “De forma paral·lela als altres aprenentatges, cal abastir un teixit d'actituds i de valors que donin equilibri i solidesa a la personalitat en formació dels nens i nenes, que els preparin per prendre decisions raonades i, si escau, consensuades en els marcs acadèmic, familiar, ciutadà i dels iguals; de manera que els ajudin a situar-se com a ciutadans participatius i crítics en la nostra societat democràtica.” (Martínez i Puig, 1989 en del Rincón Igea, 1997)

“Cal que les institucions educatives intervinguin per reconduir, i sovint contrarestar, les influències d'un medi que, moltes vegades, presenta contravalors: consumisme, violència, domini irracional, competitivitat i individualisme. La intervenció de l'escola és clau si volem que el marc sociocultural ofereixi elements útils per optimitzar la personalitat moral, de manera que esdevingui crítica, lliure i capaç de fer eleccions raonades i, fins i tot, de manifestar-se amb originalitat constructiva i optimitzadora sobre l'àmbit cultural en què viu. Les actuacions dels educadors, considerades des de la perspectiva dels valors, haurien d'anar en la línia d'ajudar els alumnes en el camí d'aprendre a guiar-se autònomament i a distingir el que és més convenient davant de les problemàtiques i les disjuntives de la vida, tot progressant en les seves decisions.” (Del Rincón Igea, 1997)

Buxarrais Estrada (1997) manifesta que qualsevol país que s'autoqualifiqui democràtic ha d'aportar una sèrie de valors que regulen la convivència en la societat, valors com llibertat, justícia, igualtat i pluralitat.

Així, com diu la Constitució Espanyola, article 27.2, "L'educació ha de tendir al ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i llibertats fonamentals". Per tant, els valors que han de ser objecte d'ensenyament són els ideals de la comunitat o dels pobles als quals pertanyem, i aquells que constitueixen els pols orientadors del nostre desenvolupament personal. En una societat de persones autònomes ningú està legitimat per imposar als altres els valors que han de preferir. La concreció d'aquests, que han d'estar presents en l'educació d'un determinat centre, ha de realitzar-se per tots els agents implicats (professorat, família i alumnat).

Creu que s'ha d'establir a l'escola, i si és possible dins de cada àrea, el treball actiu, reflexiu i creatiu de l'alumnat sobre temes morals o ètics, sent el professor una ajuda perquè el dit alumnat sigui capaç de construir autònomament els judicis i accions morals.

La mateixa autora afirma que els contextos socials són cada vegada més complexos i es necessita un sobreesforç personal per construir criteris morals propis, raonats i exempts d'influència externa. Freqüentment l'educació es limita a formar l'intel·lecte i s'oblida d'aconseguir un altre tipus de capacitats humanes que permetin viure i construir-se com persona: els valors. La persona viu contínuament conflictes de valor tant a escala personal (tenim una escala de valors i prenem decisions en funció d'ella) com interpersonal (discrepar amb els altres perquè tenim diferents escales de valors). Les relacions amb un mateix i amb la resta són difícils d'afrontar sense una sèrie de procediments que l'escola pot ensenyar.

Però, sens dubte, conclou Buxarrais Estrada, bona part dels motius que impulsen a plantejar l'educació en valors a l'escola el constitueix la necessitat d'apreciar, mantenir i aprofundir en la democràcia, perquè aquesta formi part dels nostres hàbits personals de relació amb els altres. Malgrat les seves limitacions, la democràcia permet plantejar-se els conflictes de valor que genera la vida col·lectiva a través del diàleg i, al mateix temps, possibilita la creació i recreació de principis i normes.(Buxarrais Estrada, 1997)

2.3. Com treballar valors?

En aquest capítol es mostra i es parla, basant-se i recolzant-se en diversos autors i referents, de diferents formes de treballar valors amb els alumnes de primària, diferents recursos i estratègies que podran, o no, utilitzar els futurs i actuals docents. Recursos que tindran a l'abast gràcies a aquest treball de final de grau. El més important és que cada docent adeqüi i modifiqui els diferents recursos en funció dels seus interessos i de les característiques del seu grup.

Noemí Fernández Selva, professional de l'educació i escriptora, creà en 2014 una col·lecció de 4 quaderns, amb el nom de *DES DE DINS*, amb diferents activitats per a treballar les emocions i els valors. És una proposta d'educació emocional i valors amb l'objectiu principal de potenciar el coneixement d'un mateix i dels altres amb respecte i acceptació.

A través d'exercicis senzills l'autora invita als alumnes a la interiorització, la reflexió i a la posterior expressió per prendre consciència del seu món íntim i dels seus recursos, alhora que adquireixen competències emocionals, ètiques, socials i comunicatives. La composició dels llibres i les emocions o sentiments que es treballen en cadascun d'ells és la següent:

- Quadern 1. Emocions bàsiques: alegria, amor, por, ràbia i tristesa.
- Quadern 2. Emocions i sentiments: culpa, enveja, gelosia, rebuig, sorpresa i vergonya.
- Quadern 3. Valors I: amistat, companyonia, empatia, generositat, gratitud, honestetat i justícia.
- Quadern 4. Valors II: llibertat, perseverança, respecte, responsabilitat, solidaritat, superació i tolerància. (Fernández Selva, 2014)

Manuela Guzmán, educadora amb alumnes de Primària i Secundària i Ana Prieto, orientadora i pedagoga, en el seu llibre *Trabajamos los valores en Primaria* ens donen resposta a una cerca d'activitats lúdiques i atractives per a treballar valors amb alumnes de 6 a 12 anys. Les autores busquen la millor manera d'aconseguir una educació integral i integradora, que englobi tots els aspectes de l'individu. Creuen que, a més dels continguts acadèmics, és prioritari educar valors que faran dels nostres alumnes persones íntegres i felices. Les activitats que proposen, pretenen sembrar la llavor de reflexió a partir d'experiències lúdiques, musicals i divertides.

Argumenten que, des de la més primerenca edat, els nens poden assimilar i fer seus els valors que els permetin desenvolupar-se i arribar a ser persones, com he dit abans, íntegres i felices.

L'estructura o metodologia que fan servir a l'hora de treballar cada un dels valors és la següent:

- Comencen amb un dibuix a la portada, pintant-ho amb els més petits o bé buscant la relació que té el valor proposat en el cas dels alumnes més grans.
- A continuació, es defineix el valor i els objectius que es volen aconseguir amb les activitats proposades i amplien l'enfocament del valor a treballar.
- Proposen després les activitats que es realitzaran, enumerant els materials necessaris per a la seva realització i oferint una síntesi on es recullen les idees fonamentals que els alumnes haurien d'aprendre.

Determinen i desenvolupen diferents activitats i dinàmiques perquè els alumnes de Primària tractin o treballin els següents vuit valors que elles veuen com a imprescindibles en la nostra societat: l'acceptació personal, l'amistat, l'ecologia, la justícia, la llibertat, la pau, la tolerància i la responsabilitat. Afirment a més que el treball en valors a l'escola resulta ineficaç si no es té en compte a les famílies; per això, suggereixen que el tutor els informe dels valors que va a treballar amb els alumnes i proposi un treball paral·lel a casa a partir del diàleg i d'un testimoni coherent. (Guzmán i Prieto, 2005)

Chema Sánchez Alcón és professor de filosofia, formador de professorat en educació en valors i president de l'associació Filosofia para Niñ@s de la Comunitat Valenciana. Lola Navarro Navarro és professora de filologia i codirectora de *Filosofía para Niñ@s*, revista educativa que difon un tipus d'educació que fomenta la capacitat crítica, creativa i afectiva. Aquests dos autors en el seu llibre *¿Cómo educar en valores cívicos a los peques?*, de 2007, ens mostren un seguit de recursos i de material per fer-nos pensar sobre la nostra tasca educativa i per a fer pensar als infants. Pensar, no només és molt important per a ser més intel·ligents, sinó per a ser millor ciutadà i despertà, des de ben menuts, la capacitat crítica i, sobretot, la capacitat ètica. Recursos i materials que estan destinats per a l'etapa d'infantil i primer cicle de primària. Els autors es basen en un parell de bases pedagògiques i filosòfiques per a elaborar el seu treball: *Filosofía para Niños* i l'educació emocional.

Filosofía para Niños: programa i projecte que apareix en Estat Units a finals dels anys seixanta i part de la constatació que no és possible aconseguir societat veritablement lliure i solidàries si no aconseguim persones capaces de pensar per si mateixes en el marc d'un procés solidari cooperatiu de discussió. L'inspirador, iniciador i principal autor d'aquest programa és Matthew Lipman, professor de la Universitat de Montclair (New Jersey). *Filosofía para Niños*, és avui el nom d'un vast projecte educatiu que s'ha implantat a tot el món. A cada país hi ha un o diversos centres de *Filosofía para Niños*, que tracten de coordinar el treball dels professors que han adoptat aquest mètode. El projecte pretén que el nen no ha de ser assimilat per la cultura, sinó que ha de ser ell qui assimili la cultura d'una manera autònoma, crítica i creativa. En aquest sentit, les escoles han de dedicar-se principalment a ajudar els nens a trobar significats apropiats per a les seves vides. Hem d'ensenyar-los a pensar. Lipman considera que l'estudi i mètode de la filosofia pot ser un bon camí, ja que, tant pels temes que planteja com per la manera en què ho fa, permet reflexió, evitant tot perill d'adoctrinament. Pot ajudar a ordenar les seves idees, a configurar-les, a seleccionar-les, a expressar-les, a compartir-les amb els altres i a construir-les amb ells a través del diàleg.

L'educació emocional o alfabetització emocional: Consideren que el treball amb les emocions de l'infant és necessari ja des de la primera etapa educativa. Enfoquen aquestes emocions des del punt de vista moral, és a dir, treballar emocions morals com ara l'empatia o la compassió.

L'educació emocional és un moviment pedagògic que s'ha desenvolupat en els anys noranta a tot el món.

I és que davant de la tan esbombada alfabetització tecnològica que ja s'imposen a les nostres escoles ben aviat, altres educadors clamen, de vegades en el desert, perquè paral·lel a aquest aprenentatge tècnic hi hagi un altre més necessari i més humà com és l'aprenentatge dels afectes i dels valors. Alfabetitzar avui no és només ensenyar les primeres lletres i nombres sinó els primers valors i les primeres idees. El resultat serà un ciutadà crític, responsable, creatiu i lliure.

Si la nostra missió com a educadors és només formar professionals, eliminem aquest tipus de programes de les nostres aules; si a més d'això, volem formar ciutadans i persones, el nostre repte no comença a l'ESO sinó en l'educació infantil, afirmen els autors.

Després de tota aquesta part teòrica desenvolupen una proposta de pràctica o de treball d'ètica per a desenvolupar-la amb nens i nenes d'educació infantil i de primer cicle de Primària. Amb l'objectiu de dilucidar i despertar en l'alumne un sentit crític i al mateix temps, creatiu. Aquesta metodologia està basada en el projecte de *Filosofia para Niños* de Matthew Lipman, abans explicat. Les activitats s'estructuren i s'ordenen de la següent manera:

- Lectura del conte.
- El mestre/a preguntarà als nens/es què els ha suggerit el conte (pluja oberta d'idees).
- Debat o diàleg al voltant de la paraula o idea clau de la unitat en qüestió.
- Materialització del valor. Amb l'ajuda de les activitats posteriors, la idea d'aquest valor passa a ser alguna cosa concreta, visual, perquè puguin entendre-ho millor.
- Taller de la unitat: el nen/a construeix amb les seves pròpies mans i en companyia dels seus companys la imatge que simbolitza el valor que estem tractant a través del joc, de la dramatització i d'altres tècniques. Aquí és on es tanca el procés de desenvolupament.

Un dels eixos vertebradors de la seva proposta serà, per tant, el diàleg. Les preguntes que es troben a terme de cada conte pretenen estimular una sèrie d'habilitats que només sorgiran de la confrontació amb la resta del grup en el qual es donen, propiciant així una sèrie de matisos que enriquiran la conversa. El diàleg propiciarà l'estimulació de la pensada perquè, d'aquesta manera, el nen/a desenvolupi les seves habilitats i es produeixi una maduració idònia de les seves idees i pensaments, construint així el seu propi univers.

Indiquen que és molt important propiciar un ambient càlid i afectiu entre tots els membres del grup. Per a això s'haurà d'inculcar una sèrie de normes bàsiques en l'alumne / a, propiciant un espai de confiança i tranquil·litat que serà fonamental per a dur a terme aquest projecte. La distribució, col·locació física a l'aula, en cercle és important perquè estiguin còmodes durant l'activitat, tots els membres de la classe han de poder veure les cares quan parlen, el mestre serà un més dins d'aquest cercle per motivar la discussió entre les nenes i els nens, procurant que aquests estiguin a prop seu. L'educador ha de procurar que intentin per si sols arribar a les seves pròpies conclusions i raonaments d'una manera correcta i que vagin prenent seguretat en les seves intervencions. En definitiva ha de provocar més preguntes que respostes. (Navarro Navarro i Sánchez Alcón, 2007)

Esther Díez i Rosa González en el seu llibre *Taller de valors* pretenen orientar a professors i alumnes d'educació primària sobre valors "devaluats" a la societat actual com: honradesa, esforç, gust per la feina ben feta, solidaritat, justícia, respecte, responsabilitat ...

Manifesten que l'escola, juntament amb la família, és el fonament a partir del qual es construeix la personalitat d'aquells que formaran societats futures. Ha d'emprendre i cooperar amb altres àmbits de la societat en una autèntica formació en valors, ha de garantir la dimensió moral de l'educació. Els valors adquirits fan possible la convivència i milloren les societats i maneres de viure. Ha de ser alguna cosa compromesa i profunda que porti la seva acció formativa cap als problemes reals de la societat, oferint als nens capacitats per a la solució d'aquests problemes des d'una formació sòlida i crítica. Els professors haurien d'orientar l'ensenyament com una investigació viva, d'aquesta manera les autores parlen d'una metodologia vivenciada, on el nen sent, actua, interpreta i expressa, implicant en el seu propi procés d'aprenentatge. Aquesta metodologia es porta a terme a través de diverses tècniques com role-playing, pluja d'idees, treball en grups, entrevistes, qüestionaris, etc.

Les diferents propostes didàctiques que apareix en aquest llibre estan organitzades per a cada curs de Primària. Cada curs està dividit en vuit temes, que corresponen amb els mesos propis del curs escolar. I cada tema està subdividit en 3 o 4 parts que coincideixen amb les setmanes. La clau per portar a la pràctica aquest material rau en la figura del mestre: el seu paper d'animador i educador consistirà a mantenir una presència activa dins el grup-classe, estimulando la participació dels nens, fomentant el seu esperit crític i la seva capacitat de raonament. Aquest material està concebut perquè els alumnes interioritzin els valors, i això serà l'avaluable, tot i que per descomptat es tindrà en compte la participació, l'interès i tot allò que envolti el procés formatiu dels alumnes. Alguns dels valors que treballen, segons el curs de Primària, són:

- 1r: autonomia, autoestima, família, solidaritat, cooperació, respecte, generositat...
- 2n: ordre, treball, tolerància, optimisme, afecte, convivència, justícia, amabilitat...
- 3r: esforç, pau, creativitat, unió, veritat, valentia, autoexigència...
- 4t: interès per saber, treball en equip, alegria, salut, felicitat, honradesa...
- 5è: puntualitat, democràcia, sentit crític, superació personal, imaginació...
- 6è: acceptació de normes, no discriminació, no consumisme, participació...

Consideren que també la família ha de participar directament en el procés formatiu dels nens; per això els pares han de conèixer, seguir i participar amb els seus fills dels temes i activitats proposats. (Díez i González, 1996)

Per dur a terme un tipus d'educació moral es requereixen una sèrie de tècniques que poden usar-se dins de l'aula, per desenvolupar el judici moral de l'alumnat i aconseguir que actuï d'acord amb el que pensa i que aquest pensament sigui raonat moralment. Rosa Maria Buxarrais Estrada, en el seu llibre *La formación del profesorado en educación en valores: propuesta y materiales* (1997) ens presenta el següent quadre amb tot un seguit d'estratègies per assolir aquests objectius:

Estrategias para la educación moral	
– Estrategias para el análisis y la comprensión crítica de los temas moralmente relevantes.	– Construcción conceptual. – Comentario de texto.
– Estrategias para el desarrollo del juicio moral.	– Discusión de dilemas morales. – Diagnóstico de situaciones.
– Estrategias de autoconocimiento, expresión y desarrollo de la perspectiva social.	– Ejercicios autoexpresivos. – Clarificación de valores. – Role-playing. – Role-model.
– Estrategias orientadas al desarrollo de las competencias autorreguladoras.	– Habilidades sociales. – Autorregulación y autocontrol de la conducta.

Nota. Adaptat de *Estrategias para la educación moral* (p. 103), de Buxarrais Estrada, M. R., 1997.

S'explicaran només aquelles estratègies més significatives i motivadores per dur a terme a l'aula:

Clarificació de valors: tal com indica l'autora es tracta d'un conjunt de tècniques que té com a objectiu el coneixement de la mateixa identitat. Es caracteritzen per ser reflexives i introspectives i, en la majoria d'ocasions, són de treball individual. Si entenem que l'educació ha de permetre el desenvolupament integral de la persona, és necessari dur a terme activitats que permetin a un mateix conèixer-se millor.

Aquesta tècnica suposa un conjunt de mètodes de treball que ajuden a l'alumne a realitzar un procés de reflexió, i es faci conscient i responsable d'allò que valora, accepta o pensa. Es poden distingir tres tipus de tècniques de clarificació de valors:

- Els diàlegs clarificadors són un exercici que ajuda a l'alumne o alumna a aprofundir en les seves reflexions a mesura que es desenvolupa un diàleg. Aquest tipus de diàlegs poden donar-se en situacions organitzades o espontànies.
- Els exercicis autoexpressius són activitats que possibiliten la reflexió sobre la mateixa manera de ser, fer i pensar. El seu objectiu és crear un temps determinat per posar-nos a pensar en nosaltres mateixos. Dins d'aquest tipus d'exercicis podem trobar: els diaris, les cartes personals, el joc de l'amic invisible, les endevinalles, etc.
- Les frases inacabades o preguntes aclaridores: és una tècnica de caràcter individual que consisteix a presentar una llista més o menys llarga de frases inacabades o preguntes que obliguen a l'alumne a definir-se.

Buxarrais Estrada afirma que una de les primeres condicions en l'aplicació d'aquestes tècniques a l'aula ha de ser la motivació de l'alumnat. El professor ha de mostrar els beneficis de la reflexió i el profit que es pot treure d'això. Es requereix un clima de silenci, tranquil·litat, respecte i acceptació que faciliti les intervencions espontànies.

Una altra estratègia que presenta al llibre l'autora és la discussió de dilemes morals: són breus narracions de situacions que presenten un conflicte de valors que afecta la decisió individual: la persona ha de pensar en la solució òptima i fonamentar la seva decisió en raonaments morals i lògicament vàlids. Després de la lectura i reflexió individual, es passa a l'exposició i al diàleg en grup sobre la situació plantejada i sobre les diferents raons pensades per a cada un dels participants. Els dilemes morals es poden classificar en dos tipus:

- a) Hipotètics: plantegen problemes abstractes en situacions i personatges poc dibuixats, i que tenen molt poca o nul·la relació amb el context real de l'alumne.
- b) Reals: s'extreuen d'esdeveniments històrics, o presenten problemes, situacions, etc., originats en el context diari dels alumnes. Aquests són més motivadors i faciliten la implicació.

Per afavorir i orientar la discussió moral hem de formar grups heterogenis i fomentar un interrogatiu socràtic on el professor fa les preguntes i els alumnes responen. A més haurem de tenir en compte els següents aspectes, indica l'autora:

- Creació a l'aula d'un clima adequat.
- No s'ha d'obligar a ningú a emetre la seva opinió.
- Plantejar altres qüestions relacionades amb el conflicte.
- Detectar temes motivadors i elaborar dilemes.

Role-playing: consisteix a dramatitzar, a través del diàleg i la improvisació, situacions que presentin un conflicte de valors, és a dir, problemes oberts que donen lloc a diferents interpretacions i solucions. Amb aquesta tècnica es treballen conjuntament els aspectes interpersonals, racionals i emocionals que actuen en la presa de decisions, sent tots ells objecte d'anàlisi posterior. Mitjançant la pràctica continuada d'aquesta tècnica els alumnes exploren els sentiments, actituds, valors i percepcions que influeixen en la seva conducta, alhora que se senten forçats a descobrir i acceptar el paper dels altres.

El procés a seguir en el role-playing seria el següent:

1. Escalfament: crear un clima de confiança i participació en l'aula. S'anima el grup a treballar el problema intentant que tots participin de l'interès.
2. Preparació de la dramatització: L'educador aportarà les dades necessàries sobre la dramatització a realitzar, indicant clarament quin és el conflicte, quins personatges hi intervenen i quina escena es representa. A continuació, es demanen voluntaris per representar els diferents personatges, animant els alumnes a participar però sense forçar-los. La resta de membres de la classe faran d'observadors.
3. Dramatització: Els actors intentaran assumir el seu rol apropant-se el més possible a la realitat i esforçant-se per trobar arguments convincents que defensin la seva postura.
4. Comentari i debat: S'analitzen i valoren els diferents elements de la situació que ha estat interpretada. Es realitza una posada en comú en la qual el professor adopti el paper de moderador. Es pot repetir la interpretació explorant noves possibilitats de solució.

Cal tenir en compte, manifesta Buxarrais Estrada, que el role-playing ha de representar la recerca d'una possible solució al conflicte, no ha de potenciar que aquest s'ampliï. Cal plantejar situacions i conflictes propers als alumnes, que tinguin relació directa amb el que viuen i senten. (Buxarrais Estrada, 1997)

Benet del Rincón ha exercit com a mestre de primària i com a psicopedagog a secundària. Té una àmplia experiència en formació inicial i permanent del professorat. L'educació en valors ha estat un dels seus principals àmbits de treball. En el seu llibre Intervenció educativa en valors a l'educació primària vol donar resposta a la necessitat formativa dels mestres en l'àmbit dels valors. El treball consta de tres parts ben diferenciades, però a continuació em centraré en la segona, on trobem un seguit de propostes pràctiques que satisfan una gran potencialitat educativa i moltes possibilitats de ser incorporades a la pràctica docent. En aquestes propostes els mestres poden trobar moltes idees i exemplificacions per programar els continguts, actituds, valors i normes. Les activitats dissenyades s'adrecen a configurar una personalitat madura, a millorar les relacions amb els altres, a facilitar un bon clima de convivència a l'escola i al canvi actituds. S'explicaran, com sempre, en aquest treball, aquelles més significatives i motivadores:

Dialogar amb els altres: és una de les activitats que hem d'intentar realitzar amb més freqüència. Cal aprendre a dialogar i cal prendre consciència de cada una de les habilitats que el fonamenten: saber escoltar, fer i acceptar propostes, respectar, contribuir al consens, etc.

Amics i amigues: la capacitat de treballar amb els iguals caracteritza una personalitat madura. Cal facilitar l'aprenentatge actituds col·laboratives per tal que aquestes generin accions concretes d'acceptació, d'ajut i d'oferiment, en definitiva, d'allò que necessita el grup.

Experimentar per comprendre: en introduir els nostres alumnes en situacions presidides per valors i actituds desitjables, segons del Rincón Igea, assumiran progressivament aquests valors i aquestes actituds fins a arribar a transformar-les en hàbits o en normes. Afirmar que pot resultar interessant, en ocasions molt determinades, provocar una situació simulada en què s'experimentin els efectes desagradables d'un contravalor justament amb la finalitat de provocar efectes positius o interès per aquells valors que s'han trobat a faltar.

Als nens i nenes els agrada jugar a ficar-se "dins la pell" d'altres persones i a crear espais de simulació de la realitat. Per tot això, resulta una proposta força motivadora, engrescadora, extraordinàriament dinàmica i ben acollida generalment. Exercicis molt concrets i relativament fàcils de plantejar com:

- a) Fer de mestre.
- b) Desequilibri de béns materials. Es proposa un treball d'equip on el mestre o la mestra distribueix materials desequilibradament: hi ha equips que tenen molt material i d'altres que pateixen mancances importants. Durant uns quants minuts, els menys afavorits viuen una situació d'injustícia.
- c) Cecs: els nens i nenes han de fer diverses activitats amb els ulls embenats de manera que hagin de viure les dificultats amb què es troba una persona deficient visual. S'espera que l'exercici generi actituds de comprensió i ajut envers aquestes persones. L'exercici es podria realitzar amb altres tipus de discapacitats.

El conte, argumenta del Rincón Igea, és una de les poques activitats que acostumen a centrar l'atenció de l'alumnat. Posseeix la capacitat de presentar actituds i valors d'una forma atractiva, espontània i compartida. La intensitat afectiva i comunicativa amb què els nens i nenes viuen "l'espai del conte" els fa especialment permeables a les propostes actitudinals i conductuals que hi són implícites. El respecte als altres, la solidaritat, la sinceritat, la llibertat, la col·laboració, etc. s'aprenen mitjançant l'acció dels personatges amb els quals l'alumnat se sent plenament identificat. La potencialitat educativa dels contes i la seva eficàcia per canviar actituds depenen, evidentment, del contingut dels contes, però també d'altres variables que els mestres podem disposar de la manera que ens sembli més motivadora o més adient:

- L'organització i ambientació de l'aula fan el seu paper a l'hora de crear un clima de comunicació privilegiat entre el mestre o la mestra i els nens i nenes: seure en rotllana, il·luminació, to de veu, etc.
- Els recursos que es poden utilitzar en l'exposició dels contes també ens ofereixen diverses possibilitats: suport gràfic, titelles, diapositives, transparències, figures de cartó, etc.

L'aprofitament dels contes, conclou l'autor, pot ser una bona ocasió per superar el "simplisme moral" que tenen a vegades: una trama bipolaritzada entre el personatge bo i el personatge dolent, entre el bé i el mal, o entre el que guanya i el que perd.

Es tracta que els mateixos alumnes modifiquin, per exemple, el final del conte tot introduint-hi elements nous. O també podria ser un espai per establir diàlegs imaginaris entre personatges coneguts a través d'aquestes narracions o contes.

L'aprenentatge cooperatiu, afirma Benet, contribueix a desenvolupar actituds positives entre els companys i companyes. Ofereix moltes possibilitats de desenvolupar el raonament i la pràctica de les actituds que tenen a veure amb la responsabilitat i es pot utilitzar en totes les àrees d'aprenentatge. Posa en acció, a més, valors tan fonamentals com la col·laboració, la iniciativa, l'acceptació de les propostes dels altres, el diàleg, la participació, etc.

Per tot això, l'autor indica és una estratègia extraordinàriament rica i amb moltes potencialitats per generar el canvi d'actituds dels individus i del grup classe en general. A més afavoreix l'acceptació mútua tot facilitant l'apropament entre els alumnes amb diferències ètniques, intel·lectuals, socials, etc.

El mateix del Rincón Igea (1997) exposa que l'alumne aprèn i assimila actituds i valors amb l'observació de l'adult i en el nostre cas, del mestre. Ell amb el seu tarannà i la seva manera de fer i de relacionar-se amb l'alumnat configurarà un contingut implícit que l'alumne assimilarà per imitació, inconscientment. Un mestre respectuós, dinàmic, optimista i tolerant, només amb la seva presència afavoreix que al seu grup d'alumnes creixi el respecte mutu, s'aprofiti el temps, es tinguin bones expectatives i sigui més fàcil la comprensió. (Del Rincón Igea, 1997)

Un altre àmbit o matèria que també respon a la pregunta com treballar valors?, i que destaca per a l'aprenentatge o treball de valors a l'educació primària és l'àmbit d'educació física. Per a reforçar aquesta idea em recolzaré amb el treball de final de màster en psicopedagogia d'en Marc Maturana Toribio.

Aquest, exposa que l'esport és un instrument idoni per transmetre a nens i joves uns valors i competències que són fonamentals per al seu creixement individual i col·lectiu, i en tots els àmbits de realització personal. Afecta tant el cos com a la ment, contribueix en l'aprenentatge dels rols i normes socials per part de l'individu, i reforça l'autoestima i el sentiment d'identitat i solidaritat.

Per tant la pràctica esportiva en edat escolar esdevé un recurs pedagògic imprescindible per a l'educació dels valors un mitjà adequat per a la construcció dels valors que afavoreixen el desenvolupament personal i social de les persones: afany de superació, integració, respecte per la persona, tolerància, compliment de les normes, perseverança, treball en equip, col·laboració, superació, autodisciplina, responsabilitat, cooperació, honestat, lleialtat, companyonia, compromís, humilitat, felicitat. Són unes qualitats desitjables per tothom.

La pràctica esportiva i una bona orientació, planificació i compromís per part dels professors, entrenadors, família i altres agents implicats, poden i han de facilitar i promoure el desenvolupament d'aquests valors entre infants i joves, per ajudar-los a créixer i assolir les competències, capacitats i coneixements necessaris per a la seva realització personal i social i perquè s'integrin plenament en el món en què vivim. (Maturana Toribio, 2015)

En el seu treball pretén validar i posar en pràctica un programa d'avaluació per comprovar si s'assolien els objectius en els quals es recolza el programa *BarçaKids*, programa del qual també s'explicaran cinc cèntims perquè és una iniciativa molt enriquidora i interessant per comprovar i evidenciar la relació de la pràctica esportiva amb l'aprenentatge de valors.

El programa *BarçaKids* és un programa desenvolupat per la Fundació del Futbol Club Barcelona dirigit a escoles de primària de Catalunya que pretén fomentar i consolidar el sistema de valors dels infants a través dels principis pedagògics de l'exercici físic, de l'esport, i de la participació activa i inclusiva. El projecte està avalat pel Consell Científic Pedagògic.

El programa es desenvolupa setmanalment a l'espai Barçakids que es mou per diferents ciutats del territori català. La participació és gratuïta i els alumnes realitzen, durant una jornada i de la mà dels educadors Barçakids, un complet programa d'activitats lúdiques, educatives i esportives centrat en quatre fases:

1. Comencem coneixent què són els valors.
2. Posem en pràctica mitjançant el joc.
3. Pràctica de l'esport.
4. Reflexionar sobre els valors.

A més, Barçakids, posa a disposició gratuïta i oberta, a través de la seva web, un seguit de recursos educatius gratuïts per treballar valors a l'aula que es podran filtrar per temps de durada de l'activitat, nivell curricular i tipus d'activitat (dilemes morals, esports i jocs, vídeos, àudios, recursos literaris i manualitats). Programa escolar BarçaKids. (6 d'abril de 2020). BarçaKids. <http://fcbkids.cat/ca>

2.3.1. Educació Emocional

Una de les millors formes, segons es creu, de treballar valors a l'educació primària pot ser a través de l'educació emocional, és a dir, del treball de les emocions. Amb diferents autors i referents sobre aquest àmbit, es pretén, com en l'apartat anterior però sense aprofundir-hi tant, mostrar diferents estratègies i recursos per dur a terme educació emocional a l'aula. A més d'exaltar els beneficis d'aquestes pràctiques.

Ferran Salmurri, reconegut psicòleg clínic amb una dilatada experiència com a terapeuta de joves i adults, ens proposa en el seu llibre Llibertat emocional un conjunt d'estratègies pràctiques, rigoroses i molt contrastades per potenciar els eixos en què es fonamenta la felicitat: l'autoestima, l'autocontrol de la conducta i de les emocions, el pensament positiu i les relacions interpersonals. Argumenta que està demostrat que l'aprenentatge i l'entrenament de determinades estratègies, habilitats i tècniques cognitives, conductuals, d'autocontrol emocional i d'interacció social són eficaces en el tractament d'un ampli ventall de trastorns psicopatològics, tant en la població infantil com en l'adult.

Quan parlem d'aprendre i practicar una educació emocional millor, afirma l'autor, ens referim a disposar d'una major autoestima, d'un bon autocontrol, tant de la conducta com de les emocions, d'un pensament positiu en lloc d'un negatiu i d'unes relacions interpersonals adequades. Potser per als nens i els joves seria bo accedir a una millor educació emocional en el si de la família. Però, en molts casos, els adults de la societat actual no tenen prou coneixements. Per tant, vista la situació, sembla que ara com ara la participació familiar hauria de servir com a suport d'una instrucció iniciada a l'escola.

Per aconseguir un grau de llibertat emocional major, és imprescindible, indica Salmurri, disposar d'una adequada interrelació, és a dir, aprendre-la, practicar-la i interioritzar-la. Una interacció positiva amb les altres persones inclou saber escoltar, comunicar de manera adequada i defensar els drets propis assertivament, mitjançant el respecte cap als altres, la tolerància, l'empatia, la negociació, la convivència honesta i l'ús apropiat de les habilitats socials necessàries. (Salmurri Trinxet, 2004)

Marta Giménez-Dasí, doctora en Psicologia per la Universidad Autónoma de Madrid i actualment professora a la Universitat de València, juntament amb Laura Quintanilla Cobián, professora del Departament de Metodologia de les Ciències del Comportament de la Facultat de Psicologia de la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) i Lina Arias Vega, doctora en Psicologia per la mateixa universitat i actualment formadora en mindfulness, van escriure en 2016 *Pensando las emociones con atención plena*. El programa que presenten en aquest llibre ve a completar la formació dels nens en competències emocionals i socials. El seu objectiu és que els nens millorin competències i que aquestes reverteixin en el seu rendiment acadèmic, autoestima i benestar psicològic. Segones les autores les emocions, la seva comprensió i regulació tenen un paper fonamental en el desenvolupament de les persones. Les emocions incideixen directament en el benestar dels individus condicionant la seva vida social i també el seu rendiment acadèmic, com molts estudis han mostrat.

El seu programa proposa l'ús combinat de la filosofia per a nens (FPN), que ja s'ha explicat anteriorment, i les tècniques d'atenció plena (mindfulness). El mindfulness o atenció plena consisteix a prestar atenció de forma intencionada al moment present sense jutjar. Els efectes a llarg termini en el desenvolupament cerebral, en la capacitat de concentració i en la regulació emocional són extraordinaris. Pot evitar molts conflictes que tenen a veure amb la impulsivitat, proporcionar a l'infant una gran sensació d'autocontrol i facilitar enormement el diàleg entre iguals. A més dels beneficis psicològics, l'evidència ha mostrat que la pràctica de l'atenció plena produeix també beneficis fisiològics associats al sistema immunitari, als quadres de malalties cròniques, al dolor crònic i malalties com el càncer o la psoriasi. A través dels exercicis d'atenció plena el subjecte connecta les sensacions corporals amb els pensaments i les emocions. (Arias Vega, Giménez-Dasí i Quintanilla Cobián, 2016)

“El més important és que els nens prenguin consciència de la rellevància de les emocions en la seva vida i aprenguin a conèixer-les i manejar-les per a ser feliços. Hi ha moltes formes d'assolir aquest objectiu. El nostre programa és només una d'elles” (Giménez-Dasí, 2016, p. 151).

Rafael Bisquerra Alzina és doctor en Pedagogia, Llicenciat en Psicologia i catedràtic d'Orientació Psicopedagògica a la Universitat de Barcelona, on és director del Màster en Educació Emocional i Benestar i del Màster en Intel·ligència Emocional. Des de mitjans dels noranta la seva línia d'investigació és l'educació emocional. El seu llibre Educació Emocional (2011) és una resposta a les necessitats socials que no estan prou ateses en el currículum acadèmic ordinari. Entre aquestes necessitats hi ha la presència d'ansietat, estrès, depressió, violència, consum de drogues, suïcidis, comportaments de risc, etc. Tot això és en gran manera conseqüència de l'analfabetisme emocional.

Entén que l'educació emocional té com a objectiu el desenvolupament de competències emocionals. Aquestes són el conjunt de coneixements, capacitats, habilitats i actituds necessàries per prendre consciència, comprendre, expressar i regular de forma apropiada els fenòmens emocionals (Bisquerra, 2009). El desenvolupament de les competències emocionals requereix una pràctica continuada. Per això, l'educació emocional s'inicia en els primers moments de la vida i ha d'estar present al llarg de tot el cicle vital. Cal tenir present a més que no són fàcils d'adquirir. En tot aquest procés de desenvolupament de competències emocionals el professorat pot jugar un paper molt important. Encara que el paper essencial el juguen les mares i pares. Exposa que investigacions recents han aportat evidències dels efectes positius de l'educació emocional. La conclusió general és que el desenvolupament sistemàtic de programes d'educació emocional que reuneixin unes condicions mínimes de qualitat i de temps de dedicació, tenen un impacte important per al desenvolupament integral de les persones.

L'autor afirma que la pràctica de l'educació emocional s'ha de dur a terme mitjançant metodologies actives, vivencials i participatives, que contemplin la història personal de l'infant, el seu entorn i les seves necessitats. Per tant segueix una metodologia eminentment pràctica (dinàmica de grups, autoreflexió, raó dialògica, jocs, relaxació, respiració, etc.) a fi d'afavorir el desenvolupament de les competències emocionals.

Rafael Bisquerra ens dóna, a més, unes recomanacions per a la posada en pràctica d'aquestes competències emocionals:

- Assignar espais i temps per al benestar.
- La relaxació hauria de ser una activitat habitual en els centres educatius. Això vol dir aprendre el valor del silenci, la calma, la tranquil·litat, viure sense presses, deixant temps per a la introspecció, reflexió ...
- El valor del joc per a l'aprenentatge hauria de ser redescobert per fer les activitats acadèmiques. Cal acceptar que l'aprenentatge suposa esforç i sacrifici; però això no és incompatible amb l'humor i la diversió.
- Crear un clima de seguretat on l'alumnat se senti còmode, tant amb els companys com amb el professorat.
- Les activitats grupals o cooperatives propicien el benestar.
- Organització flexible i democràtica de l'aula.
- Tenir expectatives positives sobre l'alumnat i utilitzar un llenguatge positiu.

El paper de l'adult-educador, segons Bisquerra, és el de mediador de l'aprenentatge, que dinamitza el grup per compartir les seves experiències, anima a participar en les propostes i proporciona models d'actuació que l'alumne interioritza. L'actitud de l'educador ha de ser oberta, flexible i empàtica. Les dinàmiques que millor afavoreixen la participació dels nens i nenes són: jocs de simulació, dinàmica de grups, grups de discussió, jocs de rol ...

Conclou: “Ajudar al desenvolupament emocional dels nens, significa preparar-los per al present i per al futur, implica ajudar-los a desenvolupar, entre d'altres: la consciència emocional, la regulació de les seves emocions (controlar les negatives i generar emocions positives), l'autoestima i autonomia emocional, el sentit de la responsabilitat, la tolerància a la frustració, l'acceptació dels límits i els fracassos, etc.” (Bisquerra, 2011)

José Luis Pérez Huertas (2011) defineix l'educació emocional com una font indispensable de poder personal. Tenir educació emocional, per a ells, és ser capaç de manejar les emocions de manera que millorin el teu poder personal i la qualitat de la teva vida i (igualment important) la qualitat de la vida de la gent al teu voltant.

Ens ajuda que les emocions treballin per a tu en comptes de contra tu. Millora les nostres relacions, genera la possibilitat de l'afecte entre les persones, fa possible el treball cooperatiu i facilita el sentiment de comunitat i l'empatia.

Per tant, el propòsit de la formació en educació emocional, indica l'autor, és ajudar les persones a treballar juntes de manera col·laboradora, lliure de manipulació i coacció, emprant les emocions per unir a les persones de forma empàtica i elevar la qualitat de vida col·lectiva. Afirmar que el camí més efectiu, per aquesta formació, s'aconsegueix expressant la nostra naturalesa afectuosa. Argumenta que l'educació emocional es pot aprendre en qualsevol moment, però es desenvolupa millor durant la infància. És durant aquest període crític d'aprenentatge en el qual els nens aprenen mitjançant l'exemple dels seus pares i en el qual els nens estableixen les seves actituds davant la vida. Podem començar a parlar amb ells sobre els seus sentiments a partir del moment en què siguin capaços de construir una frase. (Pérez Huertas, 2011)

2.4. El professorat d'educació en valors.

Amb aquest capítol es vol esbrinar, fer recerca, sobre quines haurien de ser les actituds, habilitats, capacitats, etc. del professor o professora per treballar valors a l'aula. Tot i que aquesta educació en valors és un concepte interdisciplinari que s'hauria de dur a terme en totes les àrees curriculars i en tot el context del centre (amb tots els agents implicats).

Maria Rosa Buxarrais Estrada (1997) determina que la nostra societat és canviant; per aquest motiu, el perfil de professor haurà de tenir la disposició necessària per adequar-se a les mutacions permanents que afecten el model d'intervenció proposat per adequar-lo a la societat. Ha de saber exactament quins continguts i activitats requereix cada moment o etapa de desenvolupament moral, per la qual cosa s'ha d'informar puntualment del conjunt de teories del desenvolupament moral que es coneixen en l'actualitat. Això li permetrà comportar-se o mostrar les seves capacitats de tracte segons l'edat dels infants a qui s'educa moralment.

Argumenta que la responsabilitat del professorat és essencial en la tasca d'educar en valors. Se sap que aquest, conscientment o inconscientment, transmet al seu alumnat uns valors, una forma de veure la vida, a més d'ajudar a construir la seva pròpia escala de valors.

Per a això, cal formar el professor en una sèrie de capacitats indispensables per executar amb èxit la seva tasca. Cita les següents capacitats:

- Capacitat de crear un clima escolar adequat, en el que s'afavoreixi l'intercanvi i el diàleg, tant entre alumnes com entre professorat i alumnat.
- Capacitat de crear situacions que plantegin problemes i contradiccions.
- Capacitat d'escoltar, d'aconsellar i d'ajudar en la formació.
- Capacitat per construir un model teòric propi i adaptat a la situació educativa concreta.
- Capacitat d'animar als grups i d'analitzar el seu funcionament, de comprendre el sentit i la dinàmica de les situacions que es plantegen a les aules.
- Capacitat de tendir cap a la neutralitat pedagògica.
- Capacitat per dissenyar activitats particulars tendents al desenvolupament de la confiança en si mateix per part de l'educand.
- Capacitat per dirigir discussions morals.
- Capacitat per afrontar situacions potencialment conflictives.

En definitiva, acaba afirmant l'autora, potenciar al màxim les situacions d'interacció entre iguals i interacció mestre-alumne i crear un clima d'autèntica cooperació.(Buxarrais Estrada, 1997)

L'obra *Educación en valores* de Carlos Díaz (2005) es basa en la força de l'exemple com a element clau de l'educació en valors. Indica que els nens es comporten d'una manera o altra segons sigui el patró de conducta de la gent gran. Fan el que veuen i repeteixen el que senten.

En el seu llibre respon a la següent pregunta: Quines són les actituds / característiques necessàries per part de pares i mestres per forjar un caràcter valuós en els seus fills i alumnes? Les respostes que ofereix l'autor són:

- Crear un espai propici, acollidor, de respecte per l'altre, d'interès, senzillesa i confiança. Preparant no només l'àmbit exterior, també a l'interior.
- L'aprenentatge dels valors exigeix temps. Temps, és a dir, presència, proximitat, acompanyament, dedicació, abnegació. No només temps per a tu, sinó temps amb tu.

- Mantenir una actitud empàtica amb autenticitat i franquesa. Actuar de manera totalment transparent, expressiva, realista, mostrant-nos com som.
- Prendre l'autocontrol i la serenitat amb una disposició de calma intel·ligent.
- Amb respecte, assertivitat, tendresa i vigor, exigint amb reforç positiu.

Carlos Díaz conclou exposant que només els bons comportaments serveixen com a guia. En la seva opinió, l'educació científica i moral de l'infant només serà íntegra amb l'exemple positiu, concret i personal dels pares i mestres. D'això depèn el futur dels nens d'avui i de generacions futures. (Díaz, 2005)

2.5. Com avaluar l'educació en valors?

Avaluar, afirma Maria Rosa Buxarrais Estrada, constitueix una de les tasques més delicades i complexes a les quals s'ha d'enfrontar el professorat, més encara quan es tracta d'avaluar "l'educació moral" o "l'educació en valors".

L'avaluació és un component indispensable en el procés d'ensenyament-aprenentatge, ja que haurà de servir per ajudar que l'alumnat aprengui. Així, la concepció i l'ús que es doni a l'aula configurarà el clima moral i l'ambient d'aprenentatge.

La millor forma de recollir informació en l'àmbit de l'educació en valors, exposa la nostra autora, és mitjançant l'observació sistemàtica mitjançant una graella de registre, per exemple. Aquesta és una tècnica que permet conservar l'espontaneïtat de la conducta dels observats i reflectir les seves dimensions morals. Parteix de la base d'avaluar de manera formativa i contínua, i creu convenient establir una avaluació inicial, una avaluació a l'acabament de cada trimestre i, finalment, l'avaluació final. L'avaluació inicial ens permetrà conèixer l'estat actual de l'alumne pel que fa al desenvolupament de les dimensions de la personalitat moral. Ens ajuda a plantejar un treball específic i adequat per a cada un i per a la totalitat el grup-classe. L'avaluació a la fi de cada trimestre ens permetrà el seguiment de l'alumnat per a poder modificar, si cal, la nostra pràctica educativa, utilitzant un altre tipus d'activitats, reforçant certs continguts, etc. I, l'avaluació final ens serà útil per concretar el resultat del procés seguit per l'alumne en l'assoliment dels objectius que ens vam proposar. (Buxarrais Estrada, 1997)

Del Rincón Igea (1997) suggereix algunes recomanacions per al seguiment i l'avaluació dels alumnes en el treball de valors a l'educació primària. Exposa que no es tracta d'objectivar la "quantitat" de tolerància, de cooperació o de qualsevol altre valor que un alumne hagi pogut assolir durant un temps determinat, sinó de fer una aproximació qualitativa a com les actituds i conductes expliciten aquests valors. Tot i que les evidències intuïtives del mestre i de la mestra hi tenen un paper que no podem menysprear, argumenta que cal complementar aquestes impressions amb la informació sistemàtica recollida en instruments concrets que ens ajudin a precisar els fets, les persones que hi han intervingut i la seva significació. Cal preparar formats senzills per anotar observacions amb una certa densitat temporal, de manera que puguem inferir conclusions i judicis valoratius amb referència a allò que ens havíem proposat.

Les eines per recollir informació, exposa l'autor, poden anar des de la llibreta de notes del mestre (o diari), en què escriu "notes de camp" de manera més o menys ordenada, fins a graelles o elaboracions més complexes. Són d'interès especial les autoavaluatives perquè ofereixen al mateix alumne la possibilitat de conèixer la seva actuació i d'establir mecanismes regulatius i optimitzadors. Perquè l'alumne/a sigui conscient del seu propi procés d'assimilació de les actituds i de les normes, són especialment suggerents també les activitats en què ha de reflexionar sobre la seva resposta diària a les exigències del professorat i de l'horari, als requeriments dels seus companys i companyes, etc. Es poden utilitzar valoracions clàssiques, o també simbòliques.

En aquesta mateixa línia, pot ser interessant la concreció de diaris elaborats per l'alumnat que especifiquin les seves pròpies impressions sobre un procés educatiu en vies de realització o ja finalitzat. (Del Rincón Igea, 1997)

2.6. Normativa

Tot seguit s'analitzarà el currículum actual d'Educació Primària amb l'objectiu d'entendre l'Àrea d'educació en valors socials i cívics, els seus objectius, el seu funcionament i com s'organitza, i com en els capítols anteriors: cercarem quin tipus d'avaluació i instruments proposa, quines metodologies utilitzar i recomanar, el rol del/a professor/a, etc.

En l'anàlisi també s'utilitzarà un document creat pel Departament d'Educació amb el nom de: *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*. El Departament d'Educació ha elaborat aquest document d'orientacions per desplegar les competències bàsiques en l'àrea d'educació en valors socials i cívics de l'alumnat d'educació primària amb la finalitat d'ajudar els centres a l'hora de desenvolupar-ne el currículum.

2.6.1. Objectius Educació Primària

És necessari, primerament, determinar quins són els objectius de l'Educació Primària actual. D'aquesta manera podrem comprovar i comparar si amb el treball de valors aquests objectius es consoliden.

El Decret 119/2015 converteix els principals objectius generals de les diverses àrees en fites de caràcter competencial, l'aprenentatge no es concreta només en les àrees considerades tradicionalment bàsiques sinó que incorpora totes les dimensions de la persona, tant les individuals com les socials, i per tant inclou tot un conjunt de capacitats que afavoreixen l'assoliment d'objectius personals i socials que preparen els alumnes per donar respostes innovadores en una societat canviant i en evolució constant.

(Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, p. 7)

Aquest Decret impulsa la formació humana, científica, tècnica i cultural dels alumnes basada en l'equitat, el respecte, en un marc de valors convivencials compartits, a la diferència cultural i religiosa, la igualtat, la solidaritat, la llibertat, el pluralisme, la responsabilitat cívica i els valors que fonamenten la convivència democràtica. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, p. 10)

Els nens han d'aprendre a pensar i actuar de manera integrada, considerant les interconnexions i interrelacions entre els aprenentatges. S'ha de promoure, de manera transversal, l'adquisició d'hàbits i valors per resoldre problemes i situacions des de qualsevol de les àrees curriculars, s'ha de fomentar la iniciativa, la creativitat, l'esperit crític i el gust per aprendre, i s'ha de desenvolupar la capacitat de l'esforç i la cultura del treball. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, p. 9)

L'educació primària ha de contribuir a l'assoliment dels objectius establerts amb caràcter general a la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, i específicament dels objectius que es presenten (de la lletra a fins a la lletra p) en les pàgines 11 i 12 del currículum. A continuació escriure només aquells objectius, que, més es relacionen amb l'aprenentatge de valors, tot i que d'alguna manera o altra molts dels objectius descartats també els treballarien. Els més significatius per a mi són:

- a) Conèixer, valorar i aplicar els valors i les normes de convivència per ser un ciutadà lliure capaç de prendre compromisos individuals i col·lectius, respectar els drets humans i acceptar el pluralisme propi d'una societat democràtica.
- b) Tenir consciència del valor del treball individual i col·lectiu i desenvolupar hàbits d'esforç i treball en l'estudi, així com actituds de confiança, amb iniciativa personal i emprenedoria, autodisciplina, sentit crític, responsabilitat, curiositat, interès, plaer per aprendre i creativitat en l'aprenentatge.
- c) Adquirir habilitats per mantenir i millorar el clima de convivència i per prevenir i gestionar de forma positiva els conflictes, tant en l'àmbit familiar com en l'àmbit escolar i social.
- d) Respectar el dret a la diferència de les persones i debatre críticament les diferències culturals i religioses des d'una perspectiva intercultural.
- e) Adquirir autonomia personal i elaborar una imatge positiva i equilibrada d'un mateix per afavorir la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitats; defensar l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida personal i social, sense cap mena de discriminació per raó de naixement, raça, sexe, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

m) Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en la manera de relacionar-se amb els altres, i aquelles que fomentin la igualtat de gènere, així com una actitud contrària a la violència i als prejudicis de qualsevol mena. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, pp. 8-9)

En el currículum també es parla d'una sèrie de competències bàsiques, vuit en concret, que tots els alumnes han d'adquirir en un grau suficient en acabar la seva escolarització obligatòria i que li han de permetre poder incorporar-se a la societat com a un ciutadà actiu i assegurar els fonaments sobre els quals construirà el seu procés formatiu al llarg de la vida. S'entén per competència bàsica la capacitat d'una persona de resoldre problemes reals en contextos diversos integrant coneixements, habilitats pràctiques, actituds i altres components socials i de comportament que es mobilitzen conjuntament per assolir una acció eficaç i satisfactòria. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, p. 14)

Aquestes competències són les següents:

1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual.
2. Competència matemàtica.
3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.
4. Competència artística i cultural.
5. Competència digital.
6. Competència social i ciutadana.
7. Competència d'aprendre a aprendre.
8. Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, pp. 24-25)

2.6.2. Educació en valors socials i cívics

Un cop definits i exposats els objectius i finalitats de l'Educació Primària actual que cita el currículum, aquest capítol s'endinsarà en l'estudi de l'àrea en concret d'educació en valors socials i cívics.

L'objectiu de l'àrea és donar elements als alumnes perquè siguin capaços de viure plenament de manera responsable i feliç i perquè puguin contribuir al benestar dels qui els envolten, tant dels qui els són més propers com dels qui, desconeguts, els són més llunyans.

En el món complex d'avui és imprescindible treballar actituds i valors que contribueixin a la convivència, respecte als drets de les persones i a l'adquisició d'unes condicions de vida dignes per a tothom. Els alumnes, en el marc d'una escola inclusiva, han d'aprendre a ser competents per viure i conviure d'acord amb els valors propis d'una societat democràtica: la llibertat i la responsabilitat personal, la solidaritat, el respecte, la igualtat i l'equitat.

Ser competent en aquesta àrea significa poder detectar situacions de la vida quotidiana, a casa, a l'escola, al barri, etc., que permetin respondre i actuar des d'una perspectiva de caràcter ètic.

Aquesta àrea ha de promoure en els alumnes les habilitats de pensament i de raonament que són a la base del sistema de judicis i valors que orienta la nostra actuació com a membres de la societat i que conforma, en definitiva, una determinada actitud ètica. Aquestes habilitats han de promoure un pensament independent i autònom que pugui contrastar de manera crítica les opinions dels altres, tant les directes com les transmeses pels mitjans tecnològics i de la informació, per tal d'acceptar-les o descartar-les. Un pensament que ha de ser lògic, raonable, ordenat, clar i creatiu, perquè contribueixi a la comprensió adequada de la realitat i a la formació d'un judici propi. Els nois i noies es dotaran així d'un sistema de valors i de creences adaptables a les circumstàncies dinàmiques de la vida. L'enfocament de l'àrea ha de posar un èmfasi especial en l'assoliment d'actituds i d'hàbits de conducta al llarg de tota l'etapa i en l'adquisició d'habilitats mentals, d'autoconeixement, d'autocontrol, d'empatia i d'assertivitat.

Tota l'activitat escolar ha de ser coherent amb l'esperit de respecte, justícia i col·laboració que es desprèn dels continguts i competències que aquí es presenten i que no només són responsabilitat d'aquesta àrea, sinó que són una finalitat transversal de tota l'escola. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, pp. 153-154) i (Catalunya. *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*, octubre de 2015, p. 5)

L'àrea de valors socials i cívics es desplega en vuit competències organitzades entorn de tres dimensions:

La dimensió personal: assolir aquesta dimensió permetrà a l'alumne prendre decisions i resoldre conflictes, tot adaptant-se als canvis. Les competències d'aquesta dimensió s'assoleixen en gran part gràcies a la interacció amb altres persones. La dimensió comprèn les competències següents:

- Competència 1. Actuar amb autonomia en la presa de decisions i assumir la responsabilitat dels propis actes.
- Competència 2. Desenvolupar habilitats per fer front als canvis i a les dificultats i per assolir un benestar personal.
- Competència 3. Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi.

La dimensió interpersonal: tracta de les relacions que s'estableixen amb les persones amb les quals es conviu. Constitueixen la dimensió interpersonal el conjunt de les relacions quotidianes en què s'assagen actituds de convivència. La dimensió comprèn les competències següents:

- Competència 4. Mostrar actituds de respecte actiu envers les persones, les seves idees, opcions, creences i les cultures que les conformen.
- Competència 5. Aplicar el diàleg com a eina d'entesa i participació en les relacions entre les persones.
- Competència 6. Adoptar hàbits d'aprenentatge cooperatiu que promoguin el compromís personal i les actituds de convivència.

La dimensió social: aquesta dimensió proposa una reflexió sobre problemes que ens afecten en tant que individus que compartim la condició humana i ens fa sensibles a les condicions i circumstàncies de les altres persones, per més allunyades geogràficament que estiguin. Les competències d'aquesta dimensió desvetllen el caràcter solidari de cadascú que detecta i intenta ajudar en situacions injustes i que empeny a buscar alternatives. Es proposa que l'adquisició d'aquests rols es desenvolupi de forma crítica i que estiguin destinats a la millora de l'entorn. La dimensió inclou les competències següents:

- Competència 7. Analitzar l'entorn amb criteris ètics per cercar solucions alternatives als problemes.
- Competència 8. Mostrar actituds de servei i de compromís social, especialment davant de les situacions d'injustícia. (Catalunya. *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*, octubre de 2015, pp. 5-35)

L'àrea s'estructura en quatre blocs que agrupen els continguts i els ordenen des d'una dimensió més individual fins a una de més col·lectiva:

El primer bloc, *Aprendre a ser i a pensar de manera autònoma*, inclou el treball de les estratègies de raonament i de reconeixement de les emocions i els sentiments. El domini d'aquestes estratègies ha de permetre a l'alumne la capacitat de gaudi personal en la vida quotidiana, de sorpresa davant de la realitat i el desig de conèixer-la i entendre-la, i ha d'encaminar-lo cap a l'exercici de la llibertat de pensament, pas necessari per a la pràctica d'una visió crítica.

Els continguts del segon bloc, *Aprendre a actuar de manera autònoma i coherent*, han de contribuir a l'adquisició d'actituds personals de motivació i esforç que ajudin a superar obstacles i actuar d'una manera resilient. També han de contribuir a la coherència entre les accions realitzades i el sistema propi de valors, així com al desenvolupament d'hàbits de conducta responsable a partir dels quals l'alumne sigui conscient de les conseqüències dels seus actes i les tingui en compte a l'hora de prendre decisions.

El tercer bloc, *Aprendre a conviure*, prepara l'alumne per a una relació harmònica amb els altres, en la qual els desacords i discrepàncies siguin resolts amb el mínim perjudici per a tots; per a això cal donar eines o estratègies per al control dels impulsos i desenvolupar les habilitats prosocials que faciliten la gestió positiva dels conflictes.

Donar la màxima importància a una acció educativa que promogui que les diferències no esdevinguin desigualtats, formar per al diàleg i la col·laboració entre les diverses ideologies culturals i religioses presents en la nostra societat, fer necessària la capacitat per al treball en equip i un ús responsable de les TAC.

El darrer bloc, Aprendre a ser ciutadans responsables en un món global, aporta els elements necessaris per a la relació amb la societat més àmplia en què el ciutadà es troba immers. Cal conèixer els mecanismes de funcionament democràtic de què la societat s'ha dotat perquè la veu de tots sigui tinguda en compte.

S'hi emmarquen també els valors i les actituds que han de portar l'alumne a comprometre's en la millora de les condicions de vida dels més desfavorits i en la solució dels reptes que l'època actual presenta, pren importància especial la defensa del medi ambient. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, pp. 156-157)

L'etapa de l'educació primària disposa de 5.250 hores lectives, de les quals, 4.725 són destinades al desenvolupament del currículum dels àmbits i àrees de coneixement (horari lectiu curricular), i les 525 hores restants són destinades a l'esbarjo, què té la consideració d'activitat educativa. La distribució de les hores lectives curriculars entre les diferents àrees és competència dels centres i ha de garantir una distribució mínima al llarg de l'etapa que es pot consultar a la següent taula:

Àmbit lingüístic	
Àrea de llengua i literatura catalana	1.050 hores*
Àrea de llengua i literatura castellana	
Àrea de primera llengua estrangera	420 hores
Àmbit matemàtic	
Àrea de matemàtiques	840 hores
Àmbit del medi	
Àrea de coneixement del medi natural	630 hores*
Àrea de coneixement del medi social i cultural	
Àmbit artístic	
Àrea d'educació artística: visual i plàstica, música i dansa	525 hores
Àmbit d'educació física	
Àrea d'educació física	385 hores
Àmbit d'educació en valors	
Valors socials i cívics o religió	315 hores
Lliure disposició	560 hores
Es destinaran a completar l'organització del currículum i ampliar la dedicació horària de les àrees d'acord amb el projecte educatiu de centre o el projecte educatiu de ZER. També per a la introducció d'una segona llengua estrangera que serà computada com a oferta de centre.	
Total horari lectiu curricular	4.725 hores
Esbarjo	525 hores
Total horari lectiu de l'etapa	5.250 hores

(Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, p. 165)

Fixant-nos en l'àmbit d'educació en valors, la matèria de valors socials i cívics o religió, segons l'elecció de les famílies, hauria d'ocupar, com a mínim, 315 hores de l'etapa d'educació primària. 315 hores de 4.725 hores que són les totals de l'horari lectiu curricular. Representa menys d'un 7% del total d'hores lectives sense contar l'esbarjo.

2.6.3. Metodologies i recursos

El currículum d'Educació Primària també aporta una sèrie d'orientacions metodològiques pel que fa a l'àrea d'educació en valors socials i cívics que poden ajudar a docents en el seu treball.

Les actituds i els valors s'adquireixen sobretot a partir de les vivències i l'observació dels models socials. A continuació s'exposen tres contextos diferents on es podrien treballar els valors:

- Les competències de la dimensió de Ciutadania que es desenvolupen en l'àmbit de Medi fan una referència especial a la necessitat que els alumnes construeixin un sistema de valors i actituds positiu i convivencial.
- També el treball de l'àmbit lingüístic té molts lligams amb aquesta àrea: ha d'afavorir l'expressió dels sentiments i les emocions i ajudar a la simulació de conductes, pràctica que serà a la base de moltes de les activitats desenvolupades; d'altra banda, ha de potenciar l'ús d'un registre i d'un to adequats en la relació amb els altres.
- El treball en equip i cooperatiu és una metodologia que en si mateixa ja promou valors de col·laboració i unes relacions personals d'empatia. Context també exposat a l'apartat 2.6.4., per del Rincón Igea (1997).

La metodologia de l'àrea ha de promoure la interiorització dels hàbits més que no la memorització de coneixements; s'ha de basar en activitats de simulació, de reflexió, de joc, de lectura, i ha d'utilitzar els recursos audiovisuals i digitals com a elements de debat i contrast d'opinions. La mateixa dinàmica de l'aula i de l'escola dóna molt sovint motius per a l'anàlisi de les situacions que s'hi produeixen. El docent haurà de crear un clima de tranquil·litat, de diàleg i de confiança que faciliti la comunicació i l'expressió de sentiments. Haurà de valorar les conductes i actituds positives que es produeixen en el marc de l'aula o de l'escola i que serveixen de model i d'exemple.

Al llarg de l'educació primària els nens i les nenes passen per diversos moments en la seva evolució madurativa. Cal adaptar els objectius i les activitats de l'àrea per tal que s'adeqüin a les seves necessitats i capacitats. (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. Currículum d'Educació Primària, gener de 2017, pp. 160-161)

El Departament d'Educació en el document d'orientacions per desplegar les competències bàsiques en l'àrea d'educació en valors socials i cívics s'incorporen orientacions metodològiques específiques per a cada competència. Però de manera general ens exposen una sèrie de recomanacions que afecten a tot l'àmbit:

Els dies internacionals que proposa l'Organització de les Nacions Unides (ONU) i que serveixen per sensibilitzar la població en general: el de la pau, el de les persones grans, el del desarmament, el de la tolerància, el dels drets dels infants, etc., són sempre una bona oportunitat per posar l'èmfasi en les informacions i actituds que fomenten les competències d'aquesta àrea.

Com a recursos: estudi de casos, exemples de vida, situacions reals que ens poden oferir els mitjans, però també a partir de la ficció, la narrativa, el cinema, que són mitjans adequats per tractar l'educació en valors. Caldrà adaptar diferents recursos que s'adaptin a les edats i els interessos dels infants. Per als primers cicles es proposaran: jocs, situacions d'aula, activitats relacionades amb la seva vida que fomentin la presa de decisions, l'autoconeixement, la responsabilitat, etc. En els cursos superiors: textos, cançons, teatre, fotografia, pintura, documentals, etc. A partir de cicle mitjà i especialment en el cicle superior cal tenir en compte els recursos TIC com a eines que milloren la recollida de dades, perquè permeten obtenir informacions amb gran facilitat; així es va introduint els alumnes en els principis de la recerca, el treball en xarxa, la participació en blogs, la producció de documents col·laboratius, la planificació i producció de presentacions, etc.

El treball de l'àrea d'educació en valors socials i cívics es complementa de manera transversal amb el de les altres àrees, ja que requereix una base àmplia de coneixements, i es vincula amb els principis generals que constitueixen la vida quotidiana de l'escola. (Catalunya. *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*, octubre de 2015, p. 6)

2.6.4. Avaluació

Per a l'avaluació d'aquesta àrea convindrà observar la capacitat d'anàlisi, judici i valoració de l'alumne i de quina manera la seva conducta és inspirada per un sistema de valors afavoridor del creixement personal i de la convivència.

És evident que una part dels objectius no es podran avaluar només amb la informació de què disposa l'escola, per a la qual cosa serà imprescindible compartir objectius i coordinar-se amb les famílies.

Com a instruments d'avaluació seran útils pautes d'observació bàsicament actitudinals, que pot omplir el mateix docent o pensades per ser utilitzades com a elements d'autoavaluació o coavaluació, o qüestionaris que valorin tant els coneixements com la conducta i les actuacions de l'alumne. Molt o més important és també omplir l'espai d'observacions d'aquestes graelles. Aquest apartat pot donar informació complementària que permeti qualificar més acuradament els alumnes. L'aplicació de taules o pautes d'observació al llarg de tota l'etapa i de més instruments, permetran fer un seguiment de l'evolució de cada alumne i advertir quins són els aspectes que es consoliden i quins demanen més treball.

També es podrà posar l'alumne en situació d'analitzar i comentar fets i casos, reals o ficticis, trets dels mitjans de comunicació, dels relats literaris, d'obres de teatre, de pel·lícules... Es podrà avaluar la competència, encara, a partir de creacions dels alumnes, de textos, de produccions plàstiques, entre d'altres, en les quals mostrin actituds, reflexions, judicis, coneixements... (Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, p. 161) i (Catalunya. *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*, octubre de 2015, p. 7)

Alguns criteris d'avaluació d'aquesta àrea (entre d'altres) són:

3. Mostrar un nivell de gestió emocional adequat en la relació amb els altres en les activitats quotidianes.
4. Argumentar i defensar les mateixes opinions.
7. Respectar les característiques dels altres i escoltar i respectar les seves opinions.

8. Acceptar i practicar les normes de convivència i els hàbits cívics.

11. Identificar els valors cívics de la societat democràtica i establir un paral·lelisme amb els mecanismes de participació en l'aula i a l'escola.

17. Mostrar empatia, valorar i respectar la diversitat social, cultural, religiosa i de gènere.

(Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017, pp. 159-160)

Al document *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors* creat pel Departament d'Educació s'incorporen orientacions específiques per a l'avaluació de cada competència. Així com diverses propostes de graelles d'observació. A tall d'exemple es presenta la següent graella que proposa aquest document per a avaluar la competència 1 (actuar amb autonomia en la presa de decisions i assumir la responsabilitat dels propis actes) de l'àmbit d'educació en valors socials i cívics:

	Molt sovint	Sovint	Alguna vegada	Gairebé mai	Observacions
Té criteris propis.					
Accepta o rebutja les opinions alienes després d'analitzar-les.					
Argumenta les decisions que pren.					
Reconeix els propis errors.					
Repara les conseqüències de les accions o actes comesos.					
Considera les conseqüències de les accions (pròpies i dels altres).					
...					

(Catalunya. *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*, octubre de 2015, p. 12)

3. Marc metodològic

És molt important realitzar investigacions en el camp de l'educació per potenciar la innovació i la millora. L'anàlisi de la investigació i els seus resultats permeten arribar a una sèrie de conclusions.

3.1. Punt de partida

El punt de partida que anima a realitzar la investigació d'aquest TFG és cercar l'actualitat de l'educació en valors a l'Educació Primària a la nostra demarcació. Segons es creu, no se li està donant la importància que aquest àmbit té en la formació dels alumnes. Amb la investigació es podrà corroborar si això que es diu s'apropa a la realitat de la majoria d'aules d'Educació Primària.

Un aspecte important també és saber el que pensen els alumnes, que són els principals afectats i els que rebran aquesta educació en valors. La hipòtesi és que els hi agradaria dur a terme més activitats d'aquest àmbit o d'educació emocional, que ho veuen important treballar-ho i que a més són activitats diferents, més lúdiques i més motivadores.

3.2. Objectius

Els objectius que es volen determinar, que es volen resoldre amb aquesta investigació són:

1. Valorar i apreciar la importància que donen els docents al treball de valors a l'Educació Primària.
2. Cercar diferents estratègies, projectes i metodologies per al treball de valors a l'Educació Primària.
3. Comparar i analitzar les estratègies i metodologies emprades per treballar els valors en diferents escoles d'Educació Primària amb els resultats de la meua investigació.
4. Dissenyar i aplicar una proposta de treball de valors i emocions en una aula de cicle superior de Primària i extraure conclusions i resultats.

3.3. Metodologia

La metodologia que s'ha fet servir correspon, majoritàriament, a un mètode quantitatiu (les seves dades es poden representar amb nombres), tot i que en una part s'ha utilitzat el mètode qualitatiu. Es pot parlar per tant d'un mètode mixt.

Per a l'objectiu número 4 s'ha elaborat i posat en pràctica una proposta d'activitat d'educació en valors i emocional per a una aula de cicle superior de primària. Aquesta en concret, es va dur a terme a la classe de 5è C d'una escola concertada del camp de Tarragona. L'activitat va durar dues hores, en les quals els infants van realitzar, en grups cooperatius, diferents exercicis amb l'objectiu de mostrar actituds de respecte i col·laboració i treballar valors i emocions per millorar les seves relacions interpersonals i intrapersonals, entre d'altres. Es poden consultar totes les activitats que es van dur a terme en aquesta sessió, com també els seus objectius principals, les competències que es van treballar, com es va atendre a la diversitat i més aspectes, a l'annex 1.

3.4. Instruments de recollida de dades

Per la recollida de dades l'instrument que s'ha utilitzat és un qüestionari. Aquest té un total de dotze preguntes i amb els seus resultats es volen resoldre els objectius 1, 2 i 3, citats anteriorment. Hi ha qüestions on només es permet una opció de resposta i d'altres on es permeten més d'una. De la primera pregunta a la número onze (inclosa) ja apareixen les opcions de resposta i per tant s'haurà d'escollir sobre aquestes. En canvi l'última, la número dotze, és una pregunta oberta que s'ha de respondre de manera breu, per tant és personal.

Les preguntes van estar validades primerament per la meva tutora de la facultat i a més per un altre professor universitari, validació que enriqueix encara més el treball. Es pot consultar el qüestionari a l'annex 9.

Per tal de traure conclusions i analitzar la proposta duta a terme (objectiu 4) es va passar un full als infants en acabar l'activitat. Aquest està explicat a dalt a la graella en el segon apartat de les activitats de síntesi. Es pot consultar a l'annex 8.

En definitiva, s'han utilitzat dos instruments per a recollir dades: un qüestionari dirigit a docents d'Educació Primària de diferents escoles i un full dirigit als alumnes que han dut a terme la proposta d'intervenció a l'aula d'educació en valors i emocional. Aquest últim ens servirà també per avaluar i fer un balanç de l'activitat per a possibles millores i modificacions futures.

3.5. Mostra/població

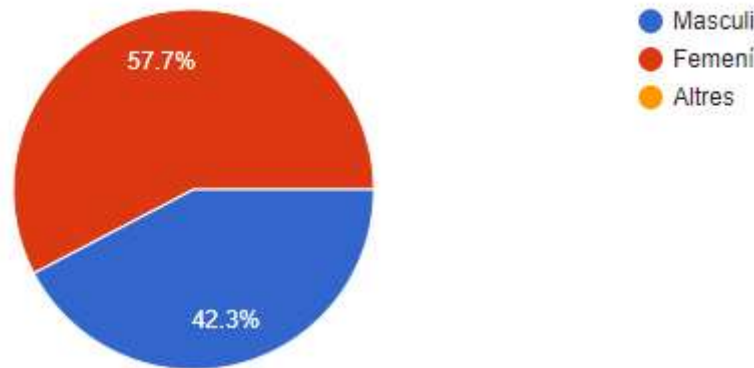
La mostra de població, és a dir, el subconjunt d'individus d'una població, utilitzat per a respondre al qüestionari han sigut docents d'Educació Primària. Tant d'escoles públiques, com privades o concertades.

Òbviament aquest col·lectiu és el que viu i sap com està funcionant actualment l'educació en valors en els seus centres i com s'està duent a terme. Per aquests motius i per assolir els objectius de la investigació s'ha cregut oportú que aquest qüestionari es distribuís, com s'ha dit anteriorment, a mestres d'Educació Primària.

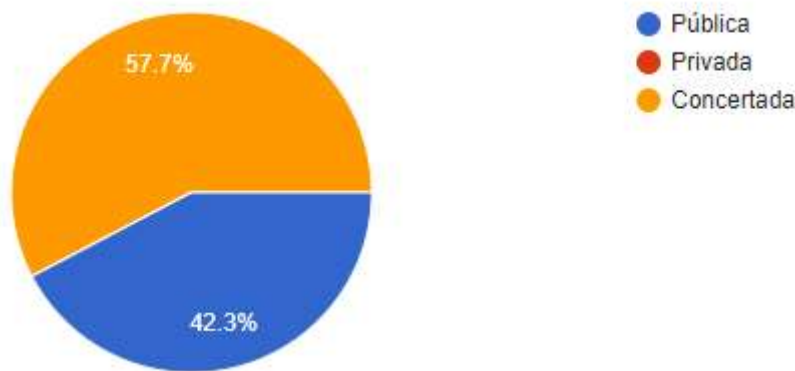
En el cas de la proposta d'activitat d'educació en valors i emocional, la mostra han sigut infants d'una escola concertada del camp de Tarragona. Més concretament alumnes de 5è. Quina millor forma hi ha d'analitzar aquesta proposta, que posant-la en pràctica en una aula real i amb alumnes també reals. Les seves opinions i sensacions sobre el tema investigat també són claus per extraure conclusions i possibles millores, fins i tot més que la dels docents. Per conèixer encara més a fons les característiques d'aquesta classe de 5è cal dir que és un grup molt divers on podem trobar diferències significatives de nivell entre els alumnes. Són un total de 23 infants: 13 nois i 10 noies. Hi ha una alumna amb síndrome d'Asperger que necessita un PI curricular i quatre alumnes més que també ho necessiten. A un infant se li aplica un PI metodològic, tot i que de conceptes se l'hi demana el mateix que a aquells alumnes als quals no se li aplica cap adaptació. Totes les famílies són castellanoparlants i algunes d'elles pateixen situacions familiars i econòmiques importants. L'ambient a l'aula és bo, no hi ha problemes conductuals greus, tot i que a vegades costa que prenguin atenció i que estiguin concentrats.

3.6. Resultats

S'han respost un total de 26 qüestionaris, és a dir, 26 docents han contestat a l'instrument creat per aquesta investigació. 15 (el 57,7%) pertanyen al sexe femení i 11 (el 42,3%) al masculí.

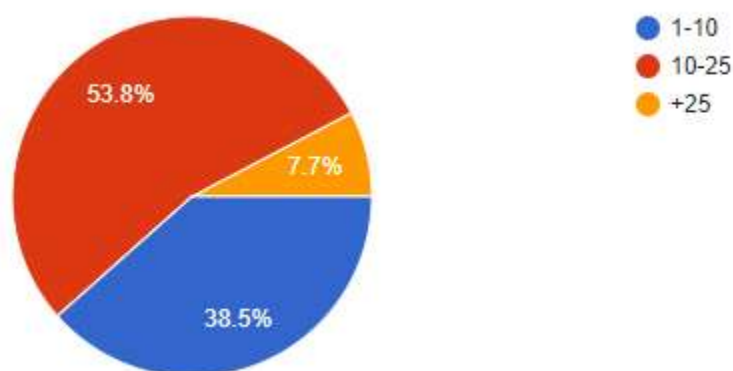

Els qüestionaris s'han distribuït a dues escoles del camp de Tarragona de diferent modalitat. 15 professors o professores treballen en una escola concertada (57,7%) mentre que la resta, 11 docents pertanyen a l'escola pública (42,3%).

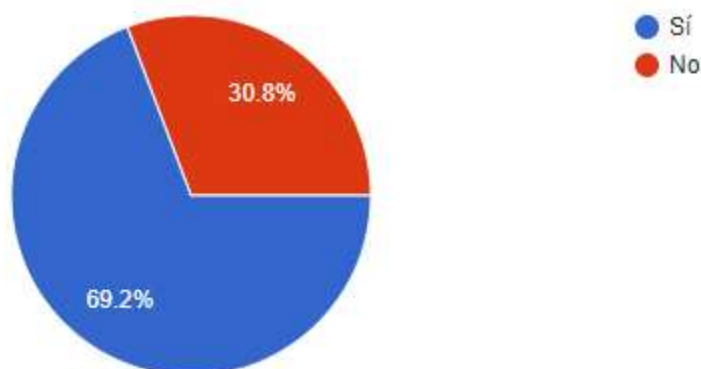

També s'ha volgut preguntar, a la pregunta 3, l'experiència docent dels mestres que responguessin el qüestionari. Per comprovar, a més, si aquest fet afecta la seva concepció de l'educació en valors.

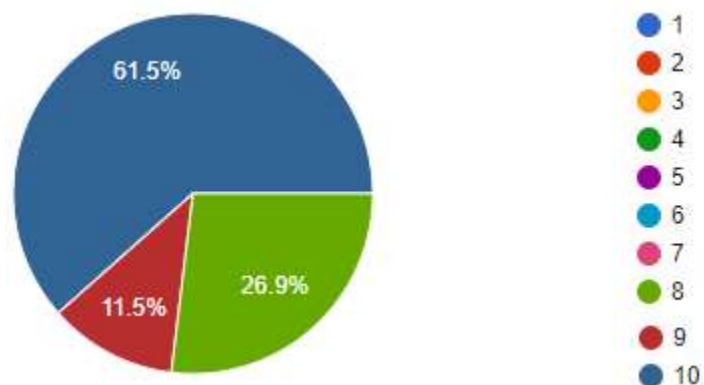
La majoria dels i de les mestres que han respost porten entre 10 i 25 anys d'experiència docent (el 53,8% del total). Solament dos fa més de vint-i-cinc anys que treballen com a docents. I 10 professors o professores (38,5%) porten poca experiència, entre 1 i 10 anys.

La pregunta 4 permetia diferenciar entre mestres tutors/es i mestres que no ho són. Es comprovarà si els docents que passen més temps amb uns alumnes en concret atorguen més importància a l'educació en valors. De les 26 respostes, 18 persones són tutors o tutores (el 69,2%) i la resta, les 8 persones que representen un 30,8% no ho són.

Una pregunta clau per contestar a un dels objectius proposats (el número 1) és la pregunta 5 del qüestionari. En aquesta els docents havien d'indicar numèricament (de l'1 al 10) la importància que li donen al treball de valors a l'Educació Primària. Entenen com 1, res d'importància, fins a arribar al 10, màxima. Els resultats van ser: 16 persones li van donar un 10 d'importància, tres docents un 9, i set professors o professores un 8. Tot això fa una mitjana arrodonida d'un 9,35.

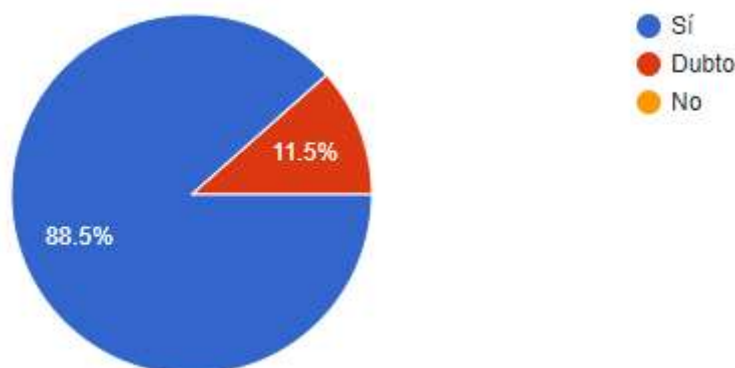

També s'ha calculat aquesta mitjana de la importància que li donen al treball de valors diferenciant-ho entre sexes, modalitat d'escola, si és tutor/a actualment i segons els anys d'experiència docent.

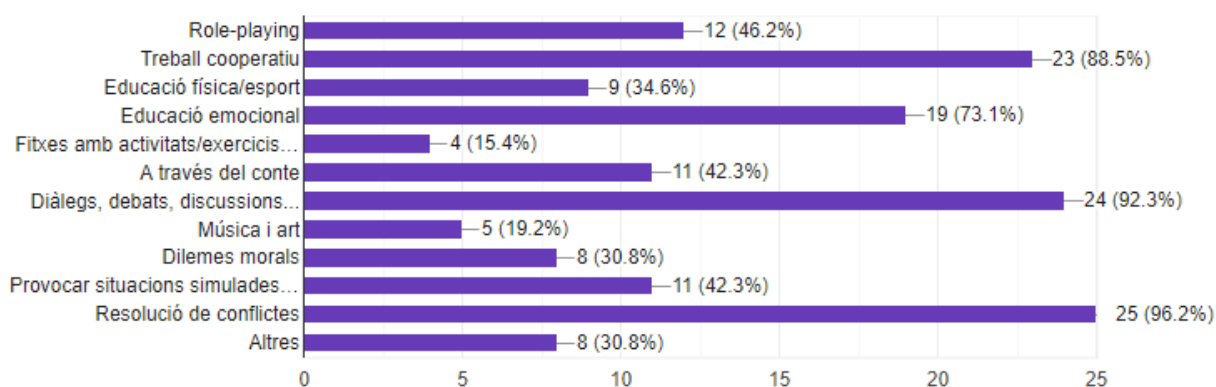
D'aquesta manera s'han obtingut els següents resultats arrodonits:

Mitjana sexe masculí: 9,18. Mitjana sexe femení: 9,46. Escola pública: 8,72. Escola concertada: 9,8. Tutor/a actualment: 9,22. No tutor/a actualment: 9,625. 1-10 anys d'experiència docent: 9,3. 10-25 anys d'experiència: 9,43. +25 anys: 9.

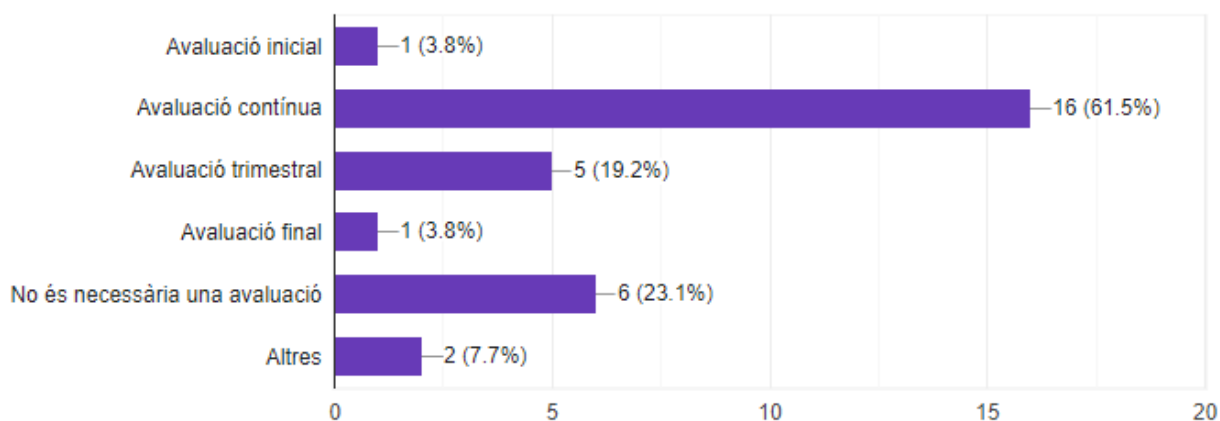
A la següent pregunta (número 6) es troba un petit extracte del currículum i a continuació es preguntava als docents: Creus que l'educació en valors és una de les millors opcions per abordar/treballar aquests objectius? 23 persones van respondre que sí (el 88,5%) i la resta, 3 persones, dubtaven (3 docents). Com s'observa tot seguit, cap professor o professora va contestar que no.

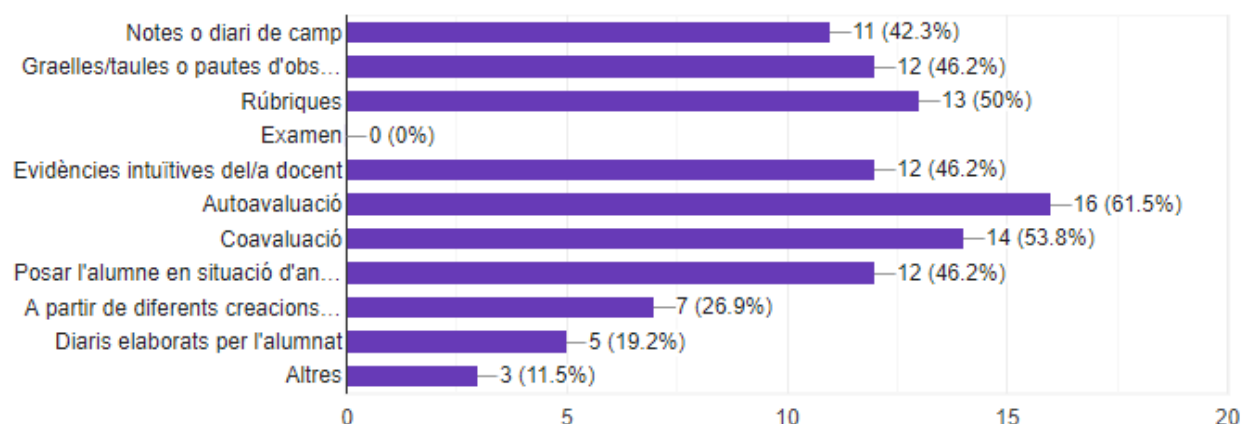
Les estratègies, recursos o metodologies que més utilitzarien o utilitzen els docents, que han contestat, per a treballar valors a l'aula són: resolució de conflictes (gairebé totes les persones), diàlegs, debats, discussions... (92,3%), el treball cooperatiu (23 docents) i 19 professors/es farien o fan servir l'educació emocional. Les menys emprades han sigut la música i l'art (19,2%) i les fitxes amb activitats o exercicis senzills (només quatre persones). A més, vuit, el 30,8%, han respost que utilitzen o utilitzarien altres estratègies, recursos o metodologies que no apareixen en aquest llistat. Cal afegir també que en aquesta pregunta podien marcar totes les opcions que volguessin. A continuació es pot consultar un gràfic amb totes les respostes, els percentatges i la gent que ha indicat cada opció:

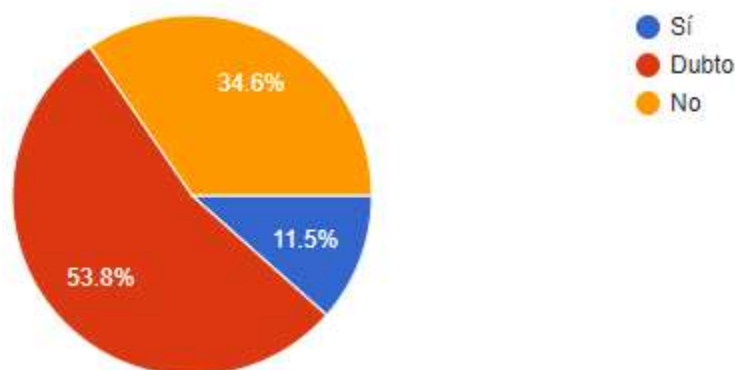
Setze docents (un 61,5% del total) creuen indicat realitzar, una avaluació contínua per a l'àmbit d'educació en valors. 6 opinen que no és necessària una avaluació. Cinc farien servir una avaluació trimestral, una persona utilitzaria una avaluació inicial i una altra una avaluació final. En aquesta qüestió també podien marcar més d'una opció. Tots aquests resultats es mostren de manera més visual a la següent gràfica:

Segons els diferents mestres, els principals instruments que utilitzarien o farien servir per avaluar l'àmbit d'educació en valors serien o són: l'autoavaluació (61,5%) i la coavaluació (53,8%). Dotze persones han indicat: graelles/taules o pautes d'observació, evidències intuïtives del/a docent i o a partir de diferents creacions dels alumnes. Per a l'instrument d'examen no hi ha hagut cap resposta i 3 professors/es utilitzarien altres instruments. Es pot consultar més a fons a continuació:

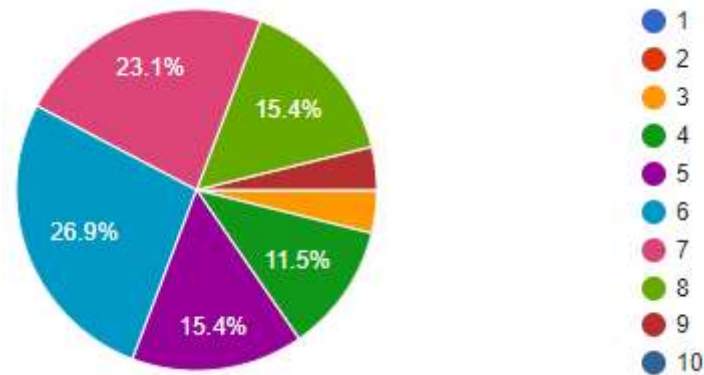

A la pregunta 10: Creus que es treballa de forma efectiva aquest àmbit a les escoles? 3 persones han respost que sí, 9 que no i 14 (més del 50%) dubten si es treballa de forma efectiva.

En aquesta qüestió número 11 hi ha moltes diferències en els resultats. Els docents havien de puntuar d'1 a 10 la importància que creien que se li està donant actualment a aquest treball de valors a les escoles d'Educació Primària? Com abans, una puntuació més alta serà més importància, fins a una màxima de 10, i una puntuació més baixa serà menys importància, fins a un mínim d'1.

Una persona va puntuar amb un 3 aquesta importància, una altra amb un 9, tres persones amb un 4, quatre persones amb un 5, unes altres quatre persones amb un 8, set persones amb un 6 i finalment sis persones amb un 7. La mitjana arrodonida és de 6,15 sobre 10. Es pot veure molt més clar a la gràfica:

A l'última pregunta del qüestionari es demanava als diferents mestres una resposta escrita breu. Per tant aquesta qüestió era personal i molt diferent de les anteriors on ells i elles havien d'escollir entre les opcions que hi havia. La pregunta que es feia és: utilitzes o coneixes algun programa, iniciativa, bloc d'activitats, autors/es o referents, bibliografia diversa... per a crear les teves activitats? Quin o quins? En ser una pregunta oberta ja es pot imaginar que van haver-hi moltes respostes diferents. Deu persones van respondre que no coneixen o utilitzen cap programa, iniciativa, bloc d'activitats... Algunes respostes interessants van ser:

- 10 contes per a ser feliç, l'emocionòmetre de l'inspector Dril.
- Canva, Genially.
- Llibre per treballar les emocions: el laberint de l'ànima (Anna Llenas).
- Curtmetratge de la Nati Bergadà.
- Dinàmiques trobades a les xarxes i llibres d'autors (Santiago Moll).
- Diversos llibres, webs, pàgines d'Instagram.
- Xtec.
- Internet.
- Rafael Bisquerra.
- Habilitats socials.
- Dinàmiques de diferents llibres i apunts de cursos realitzats.

Una iniciativa molt interessant que cinc docents han contestat en aquesta pregunta és el Kiva, un programa per combatre contra l'assetjament escolar.

Per obtenir resultats de la proposta d'activitat posada en pràctica a l'aula es va crear, com ja s'ha explicat anteriorment, un full que havien de completar els alumnes (annex 8). A la primera pregunta: t'han agradat les activitats? La mitjana de cors pintats és, de manera arrodonida, de 9,83. A la segona: t'agradaria fer a l'escola més classes com aquesta? La mitjana arrodonida va ser de 9,38 cors pintats. I a la tercera: creus que és molt important treballar els valors i les emocions a l'escola? La mitjana de cors pintats és, de manera arrodonida de 8,5. A la pregunta que apareix a la part posterior del full: quina activitat et va agradar més? Els resultats han sigut:

Dilemes: 4 vots.

Què és ser un bon amic?: 9 vots.

Què et fa enfadar? I com et relaxes?: 5 vots.

Sento alegria quan: 4 vots.

A més, algunes (no totes) de les opinions i sensacions més importants que van aportar opcionalment i de manera escrita sobre l'activitat, en el mateix full, alguns nens i nenes van ser (corregint les faltes d'ortografia):

- A mi m'han agradat totes les activitats.
- M'ha agradat molt el treball en equip i l'activitat per "buscar" als components del teu grup, els rols i l'activitat dels pòsits.
- M'ha agradat treballar en equip i buscar solucions.
- A mi m'ha agradat treballar en equip perquè m'ho passo millor.
- A mi m'ha agradat quan hem hagut de completar les lletres i treballar en grups.
- M'han agradat els dilemes perquè són divertits i entretinguts, a més has de pensar que seria el millor.
- La que és ser un bon amic perquè així la gent es doni conta de què per tenir molts amics no és el millor o tots no són amics de veritat. Treballar cooperativament ha estat bé per organitzar-nos millor.
- Em va agradar moltíssim treballar cooperativament i també quan havíem de posar les paraules dels sentiments.

- A mi m'ha agradat treballar en equip per fer activitat perquè quasi sempre em toca amb gent que no me n'emporto gaire i puc ser més amiga seva i portar-se més.
- M'ha agradat molt el treball en grups i els rols i això dels pòsits.
- M'ha agradat el fet d'haver de treballar cooperativament i tindre rols.

4. Conclusions

Els principals objectius que es perseguien amb aquest treball eren: accentuar la importància que té el treball de valors i emocional en la formació integral dels infants, analitzar com s'està executant aquesta educació en les aules de primària i proposar i posar en pràctica una activitat d'educació en valors i emocional per a una classe de cicle superior d'una escola concertada del camp de Tarragona. Gràcies als diferents autors/es i referents sobre el tema s'ha comprovat la importància, els beneficis i sobretot la necessitat de treballar valors a l'aula.

“Cal abastir un teixit d'actituds i de valors que donin equilibri i solidesa a la personalitat en formació dels nens i nenes, que els preparin per prendre decisions raonades i, si escau, consensuades en els marcs acadèmic, familiar, ciutadà i dels iguals; de manera que els ajudin a situar-se com a ciutadans participatius i crítics en la nostra societat democràtica.” (Martínez i Puig, 1989 en del Rincón Igea, 1997)

“Cal que les institucions educatives intervinguin per reconduir, i sovint contrarestar, les influències d'un medi que, moltes vegades, presenta contravalors: consumisme, violència, domini irracional, competitivitat i individualisme. La intervenció de l'escola és clau si volem que el marc sociocultural ofereixi elements útils per optimitzar la personalitat moral, de manera que esdevingui crítica, lliure i capaç de fer eleccions raonades i, fins i tot, de manifestar-se amb originalitat constructiva i optimitzadora sobre l'àmbit cultural en què viu.” (Del Rincón Igea, 1997)

“Bona part dels motius que impulsen a plantejar l'educació en valors a l'escola el constitueix la necessitat d'apreciar, mantenir i aprofundir en la democràcia, perquè aquesta formi part dels nostres hàbits personals de relació amb els altres.” (Buxarrais Estrada, 1997)

“L'aprenentatge i l'entrenament de determinades estratègies, habilitats i tècniques cognitives, conductuals, d'autocontrol emocional i d'interacció social són eficaces en el tractament d'un ampli ventall de trastorns psicopatològics.” (Salmurri Trinxet, 2004)

“Les emocions, la seva comprensió i regulació tenen un paper fonamental en el desenvolupament de les persones. Les emocions incideixen directament en el benestar dels individus condicionant la seva vida social i també el seu rendiment acadèmic.”(Arias Vega, Giménez-Dasí i Quintanilla Cobián, 2016)

“Ajudar al desenvolupament emocional dels nens, significa preparar-los per al present i per al futur, implica ajudar-los a desenvolupar, entre d'altres: la consciència emocional, la regulació de les seves emocions (controlar les negatives i generar emocions positives), l'autoestima i autonomia emocional, el sentit de la responsabilitat, la tolerància a la frustració, l'acceptació dels límits i els fracassos, etc.” (Bisquerra, 2011)

El punt de partida que animava a realitzar la part pràctica, la investigació, era cercar l'actualitat de l'educació en valors a l'Educació Primària a la nostra demarcació. Primerament es va determinar, a través d'un qüestionari, la importància que donen els docents de Primària al treball de valors. Els resultats van ser molt positius, d'entre un lligam de l'1 al 10, la mitjana d'importància va ser un 9,35, per tant una importància devastadora, quasi màxima. A més, es va preguntar, si creien que l'educació en valors pot ser una de les millors opcions per abordar o treballar molts dels objectius que planteja el currículum actual d'Educació Primària i per tant de l'educació. Les respostes també van ser molt positives, 23 dels 26 professionals van respondre que sí (el 88,5%) i la resta, 3 persones, ho dubtaven. Però el més significatiu i important és que cap mestre va dir directament que no.

Tornant al punt de partida, per cercar l'actualitat de l'educació en valors, es plantejava la següent qüestió: creus que es treballa de forma efectiva aquest àmbit a les escoles? 3 persones van respondre que sí, 9 que no i 14 (més del 50%) dubten si es treballa de forma efectiva. S'observa per tant una gran disconformitat per part del professorat de què l'educació en valors actual s'estigui treballant de forma efectiva.

A continuació, qualificaven numèricament, de l'1 al 10 com abans, la importància que creuen que se li està donant actualment a aquest treball de valors a les escoles d'Educació Primària. La mitjana arrodonida va ser de 6,15. Si comparem la importància que l'hi donen, un 9,35 amb la importància que se li està donant, aquest 6,15, s'observa una gran diferència (de més de 3 punts). Si és molt important perquè no se li dóna aquesta importància? Aquesta comparació pot fer reflexionar molt a tots els que formem part del món de l'educació i pensar que pot ser alguna cosa no s'està fent bé o hauria de canviar.

Un altre aspecte molt important també era saber el que pensen els alumnes, que són els principals afectats i els que rebran aquesta educació en valors. La hipòtesi era que els hi agradaria dur a terme més activitats d'aquest àmbit o d'educació emocional. Amb els resultats de l'activitat aquesta hipòtesi va quedar molt consolidada. Les activitats executades van agradar molt, un 9,83 sobre 10, i a la pregunta: t'agradaria fer a l'escola més classes com aquesta? El resultat va ser un 9,38 sobre 10, per tant uns grans resultats que corroboren la hipòtesi inicial. També un resultat molt positiu de si creuen important treballar els valors i les emocions a l'escola, 8,5 sobre 10. A més les opinions i sensacions que van aportar alguns nens i nenes sobre la sessió, escrites en l'apartat anterior del treball, van ser molt interessants i dignes de llegir.

A l'annex 10 es poden veure algunes fotografies del dia de la sessió a l'aula, on es podrà observar als infants (mantenint l'anonimat) fent les diferents activitats.

Després de tot el ventall d'estratègies, recursos i metodologies per ensenyar, transmetre o treballar valors a l'educació primària, citades en el marc teòric, però també amb les respostes dels docents a la pregunta número dotze del qüestionari, es torna a repetir la idea escrita a l'inici del capítol 2.3.: "el més important és que cada docent adequi i modifiqui els diferents recursos en funció dels seus interessos i de les característiques del seu grup" (López Carretero, 2021) i que els agafi, o seleccioni els que cregui oportuns. En definitiva, que els faci seus.

A més ens podem fer una idea del lligam que tenen algunes matèries amb el treball de valors i no solament l'àrea pròpiament d'aquest àmbit. Àrees com educació física o la de coneixement del medi ens poden donar diferents oportunitats i situacions per a treballar valors amb els nostres alumnes.

“El treball de l'àrea d'educació en valors socials i cívics es complementa de manera transversal amb el de les altres àrees, ja que requereix una base àmplia de coneixements, i es vincula amb els principis generals que constitueixen la vida quotidiana de l'escola.” (Catalunya. *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*, octubre de 2015, p. 6)

Per a futures investigacions sobre el tema seguiria amb la mateixa línia d'investigació, és a dir, utilitzar i interpretar les dades i les opinions que ens proporcionen els principals agents implicats en aquest àmbit, els docents i els alumnes d'Educació Primària. I per a millorar i perfeccionar futures investigacions es podrien utilitzar altres instruments per a recollir dades, com les entrevistes, o l'observació sistemàtica i fins i tot, tot i que bastant més difícil i complex, analitzar i comparar el grau de valors i d'educació emocional que té un alumne el qual ha rebut una molt bona i contínua educació en valors amb un altre alumne el qual o no l'ha rebuda o l'ha rebuda d'una manera no gaire eficient.

Per finalitzar, aquest treball també pot ser útil per a pares i mares, com s'ha vist sobretot en el marc teòric, el treball dels docents en educació en valors no tindria cap sentit ni cap millora en l'alumne si aquest treball no s'inculca de manera adequada en l'àmbit familiar. Es pretén, per tant, que el present treball orienti i ajudi a més a pares i a mares.

Tots els recursos que s'aporten es poden consultar més profundament utilitzant les referències, que apareixen a continuació.

5. Referències:

Arias Vega, L. Giménez-Dasí, M. Quintanilla Cobián, L. (2016). *Pensando las emociones con atención plena*. Pirámide.

Bisquerra, R. (2011). *Educación Emocional*. Desclée de Brouwer. <https://ebookcentral-proquest-com.sabidi.urv.cat/lib/urv/reader.action?docID=3206529>

Buxarrais Estrada, M. R. (1997). *La formación del profesorado en educación en valores: propuesta y materiales*. Desclée de Brouwer

Catalunya. *Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors*, octubre de 2015

Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. *Curriculum d'Educació Primària*, gener de 2017.

Del Rincón Igea, B. (1997). *Intervenció educativa en valors a l'educació primària*. Bellaterra.

Díaz, C. (2005). *Educar en valores*. Trillas eduforma.

Díez, E. González, R. (1996). *Taller de valores*. Escuela española.

Fernández Selva, N. (2014). *DES DE DINS QUADERNS D'EDUCACIÓ EMOCIONAL I VALORS*. Salvatella.

Guzmán, M. Prieto, A. (2005). *Trabajamos los valores en primaria*. CCS.

L. (25 de gener de 2011). *Dilemes morals*. Recuperat de <http://filomasnou.blogspot.com/2011/06/4dilemes-morals.html>

Maturana Toribio, M. (2015). *Avaluació de l'educació en valors del programa Barçakids*. [Treball de Fi de Màster, Universitat de Lleida]. <http://www.masterpsicopedagogia.udl.cat/export/sites/Psicopedagogia/.content/documents/1415/tfm/maturana.pdf>

Navarro Navarro, L. i Sánchez Alcón, C. (2007). *¿Cómo educar en valores cívicos a los peques?*. Octaedro.

Programa escolar BarçaKids. (6 d'abril de 2020). BarçaKids. <http://fcbkids.cat/ca>

Pérez Huertas, J. L. (2011). *Educación Emocional*. Joder.

Salmurri Trinxet, F. (2004). *Llibertat emocional:estratègies per educar les emocions*. RBA

[Sigma Psicología]. (4 d'octubre de 2018). *Vídeo para trabajar con los niños el reconocimiento de la ira* [Arxiu de vídeo]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=p4hg7Mzqq7g>

Valero Iglesias, L. F. (1992). *Aproximación a una educación en valores*. PPU.

6. Annexos

Annex 1

GRUP CLASSE	DURADA	PERÍODE	CURS ESCOLAR	MESTRE
5è C (cicle superior)	Dues hores, de 15 h a 17 h	3r trimestre	2020/2021	Cristian López Carretero
ÀREES IMPLICADES				
Àrea d'educació en valors socials i cívics.				
OBJECTIUS				
1. Fomentar el treball cooperatiu i gaudir de les activitats.				
2. Utilitzar el diàleg com a eina entenedora i de consens.				
3. Mostrar actituds de respecte i col·laboració assumint responsabilitats.				
4. Treballar diferents valors i emocions per millorar les relacions interpersonals i intrapersonals que els hi permetran créixer i formar-se com a persones socialment.				
COMPETÈNCIES				
Dimensió personal: <u>Competència 3.</u> Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi.				

Dimensió interpersonal:

Competència 4. Mostrar actituds de respecte actiu envers les persones, les seves idees, opcions, creences i les cultures que les conformen.

Competència 5. Aplicar el diàleg com a eina d'entesa i participació en les relacions entre les persones.

Competència 6. Adoptar hàbits d'aprenentatge cooperatiu que promoguin el compromís personal i les actituds de convivència.

Dimensió social

Competència 7. Analitzar l'entorn amb criteris ètics per cercar solucions alternatives als problemes.

Competència 8. Mostrar actituds de servei i de compromís social, especialment davant de les situacions d'injustícia.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

No és necessària cap adaptació als alumnes amb alguna necessitat educativa especial. El més important és que es trobin a gust amb el seu equip, que tinguin responsabilitat i que col·laborin. De totes maneres el mestre o la mestra estarà constantment pendent d'aquests infants per veure el seu desenvolupament i evolució en l'activitat i per atendre les ajudes que puguin necessitar.

METODOLOGIA

La principal metodologia emprada per a dur a terme aquesta activitat és el treball cooperatiu, com ja s'ha demostrat anteriorment en el marc teòric, aquesta metodologia ja comporta treballar una sèrie de valors.

També s'han introduït estratègies i recursos com: els dilemes morals o ètics, fitxes amb activitats o exercicis senzills, jocs lúdics i interactius, projecció de vídeos, el diàleg, el debat i l'educació emocional. Treballant emocions no només positives com és el cas de l'alegria sinó també aquelles "negatives" com podrien ser la ira i la ràbia, on el més important és reconèixer-les i saber-les gestionar.

Totes les activitats i els materials i recursos que es fan servir, a excepció del vídeo, han estat creades per mi concretament exclusivament per executar aquesta activitat amb els infants de 5è C. Tot el marc teòric cercat, les diferents estratègies i metodologies i els referents sobre el tema m'han servit de referència, de suport i de guia per l'elaboració de la sessió.

DESCRIPCIÓ DE LES ACTIVITATS	TEMPS	MATERIALS I RECURSOS
INICIALS		
Primerament es faran grups de quatre-cinc alumnes. Per fer-ho es repartiran aleatòriament imatges d'animals (cinc diferents). Quan estiguin totes repartides cada infant (sense parlar) ha de trobar a la resta de companys que tenen la mateixa imatge que ell/a. D'aquesta manera es formaran equips heterogenis. Darrere de cada imatge hi haurà una marca amb un color diferent. Cadascun indica un rol dins del grup: - Color vermell: aquesta persona escriu o llegeix segons el que faci falta a l'activitat. - Color blau: parla en nom de tot el grup quan es pregunta alguna cosa. - Color groc: s'encarrega d'agafar i organitzar el material necessari. - Sense color: Fan o fa de suport de la persona o persones que ho necessitin. Però tots tenen un objectiu comú: facilitar el funcionament de l'equip i contribuir a enfortir-lo. Després de cada activitat es canvien els rols. Són els mateixos alumnes qui decideixen de quina manera es canvien aquests rols. El professor o la professora escriurà a la pissarra els rols de cada color perquè els infants no es perdin en cap moment. No s'obliga a ningú a parlar si no vol ni a desenvolupar un rol que no vol fer. L'activitat es desenvolupa de manera lliure i voluntària. Abans d'iniciar les activitats introduïrem als alumnes en aquest àmbit de l'educació en valors i emocional. Formulant preguntes com: sabeu que són els valors? Quins coneixeu? Per què creieu que és important treballar-los? I les emocions? Quines coneixeu? Creieu que es poden treballar-les? Per què? Un cop fets els grups i explicat el funcionament començarem amb les activitats. Són un total de quatre on es treballaran diferents valors o emocions per intentar assolir els objectius establerts a l'inici.	15'	- Imatges d'animals (annex 2) els colors els vaig afegir per darrere amb retolador. - Lletres grans plastificades de diferents colors (annex 3).

Durant el desenvolupament de tota la sessió el professor o la professora anirà repartint de manera aleatòria unes grans lletres plastificades de diversos colors als diferents grups. Aquestes no seran importants fins a l'activitat final. Però els infants les han de conservar correctament. El/la docent pot repartir aquestes lletres per exemple: quan un grup està treballant molt bé de manera cooperativa, quan es respecta el torn de paraula, quan s'expressen molt bé, quan s'esforcen i treballen, quan respecten als companys... Hem de fer veure als alumnes que l'important no és aconseguir més o menys lletres, no qui tingui més guanyarà i a l'inrevés, no és una competició.		
DESENVOLUPAMENT		
Per introduir aquesta primera activitat es preguntarà als alumnes si saben què és un dilema? El/la docent dirà un exemple curt i animarà als infants a què expressin diferents solucions/opcions al dilema. Aquí poden parlar tots, no només qui tingui el rol del color blau. És important explicar que no només hi ha una solució vàlida ni única. A continuació es repartirà a cada grup (encarregats del material) un dilema moral o ètic. L'hauran de llegir (rol de color vermell), comentar-ho i arribar a una solució conjunta al problema/dilema. Es tracta de dialogar i arribar a un punt comú. Deixarem uns minuts i després cada equip explicarà en veu alta el seu dilema i a la solució que han arribat (rol de color blau). Es farà un petit col·loqui on els altres grups podran aportar altres solucions o dir si estan d'acord o no amb com han solucionat aquell dilema els altres grups (poden parlar i col·laborar tots independentment del color assignat).	20'	- Dilemes morals o ètics (annex 4). - Lletres grans plastificades de colors (annex 3).
Com abans, iniciarem aquesta segona activitat formulant preguntes: quines emocions/sentiments us fan treballar/estudiar pitjor o estar malament amb vosaltres i amb els altres? I a l'inrevés? Amb quines us sentiu molt bé? Quan ja hagi sortit l'emoció de l'alegria ja es podrà explicar la dinàmica de l'activitat. En aquesta podran parlar tots, no només qui tingui el rol del color blau. A la pissarra el/la docent escriurà la següent frase: Sento alegria quan... Llavors els infants sense córrer tenen 2 minuts per omplir la pissarra amb pòsits de diferents colors segons el grup (que hauran portat els encarregats del material) completant aquesta pregunta. Després es comentaran de manera grupal i en veu alta les idees més importants.	20'	- Pòsits de colors. - Dos llapis per grup. - Lletres grans plastificades de colors (annex 3).

S'introduiran, en aquesta estona de col·loqui, qüestions com: com us sentiu quan esteu alegres? Com ho noteu? Les coses surten millor amb alegria?... Un element important d'aquesta activitat és que només podran tenir dos llapis damunt la taula cada grup, per tant s'hauran d'organitzar.		
Que és l'amistat? És important tenir amics? Per què? Després que els infants hagin fet cinc cèntims sobre aquestes qüestions se'ls hi plantejarà a cada grup de manera escrita en un full que aportarà l'encarregat de material la següent pregunta: què és ser un "bon amic" o una "bona amiga". Tindran uns minuts per dialogar entre ells i anotar (rol de color vermell) les diferents respostes que hagin cregut oportunes. En acabar es farà una posada en comú i cada grup comentarà les seves anotacions (rol de color blau). S'animarà la conversa amb preguntes com: és millor tenir molts amics o pocs i amb les característiques heu dit? Sabeu que és l'empatia? Creieu que és important comportar-se com un bon amic o amiga si volem que es comportin igual amb nosaltres? Per què?... Aquí podrà participar i parlar tothom.	20'	- Full activitat amistat (annex 5). - Llapis i goma o bolígraf per grup. - Lletres grans plastificades de colors (annex 3).
Es projectarà un vídeo sobre la ira i la ràbia. Després del visionament es preguntarà quin sentiment o quins sentiments, emoció o emocions es mostren en el vídeo. A continuació es repartirà (color groc) dos fulls a cada grup. En un d'ells hauran d'escriure (tots els integrants del grup alhora) coses que fan o senten quan s'enfaden. Es deixarà un parell de minuts i després les persones encarregades de parlar (color blau) explicaran ràpidament les seves anotacions. En el segon full hauran d'anotar en un parell o tres de minuts els passos a seguir o aquelles actuacions que els hi serveixen per a desenfadar-se i tornar a la calma. I com abans, els encarregats oportuns de cada grup, o posaran en comú. Com ara ja saben que han de fer per desenfadar-se i tornar a la calma, poden desfer-se d'aquelles accions que fan quan s'enfaden i mostren la seva ràbia o fúria. Entre tots trencaran/estriparan el primer full! I es quedaran amb l'important, el segon full.	20'	https://www.youtube.com/watch?v=p4hg7Mzgg7g - Full coses que ens fan enfadar (annex 6). -Full accions per desenfadar-se i tornar a la calma (annex 7). - Llapis i gomes o bolígrafs. - Lletres grans plastificades de colors (annex 3).

SÍNTESI

En finalitzar totes les activitats es demanarà als encarregats del material (color groc) que portin totes les lletres que hagin aconseguit durant el transcurs de la sessió. S'ajuntaran totes i es deixaran a terra, en un lloc amb espai. A continuació l'objectiu és organitzar les lletres formant paraules. Aquestes seran emocions i valors que s'han treballat en les diferents activitats. Perquè no sigui un descontrol i surtin tots els alumnes alhora, cada grup tindrà 20-30 segons per intentar muntar aquest "trencaclosques" de lletres. Es faran les rondes que calguin i ràpidament s'anirà canviant de grup creant una dinàmica molt divertida i lúdica.

A més el docent a la pissarra escriure l'ordre dels colors (de dalt a baix), cada paraula és d'un color determinat per tant això els hi donarà pistes. A poc a poc si veiem que no se'n surten podem introduir-hi pistes, per exemple dient per quina lletra comença alguna paraula, una pista de l'emoció que és, etc. Quan formin totes les paraules observaran que apareix la paraula VALORS de manera vertical (utilitzant una lletra de cada paraula). Això ho podran penjar els alumnes a l'aula si la tutora ho veu oportú.

Per a fer-se una idea, quedaria una cosa semblant a això:

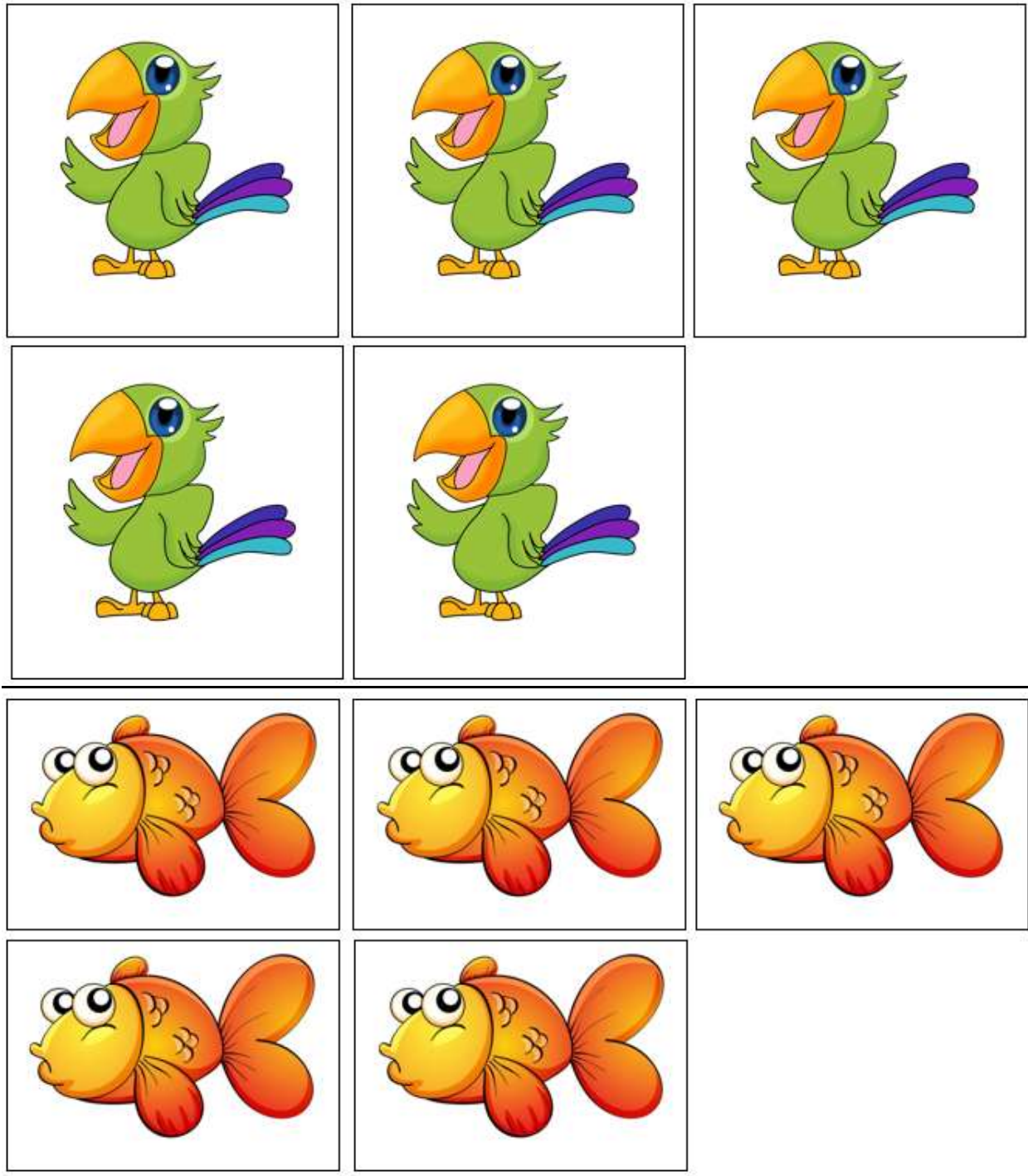
VERITAT
 EMPATIA
 ALEGRIA
 ESFORÇ
 RESPECTE
 AMISTAT

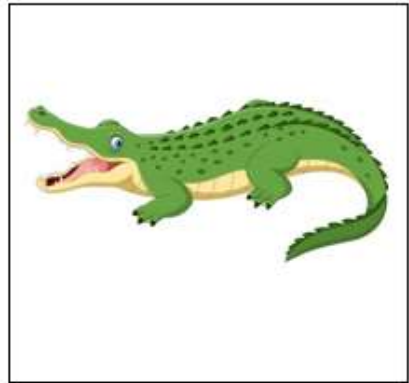
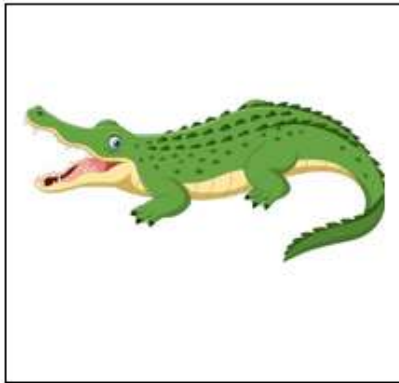
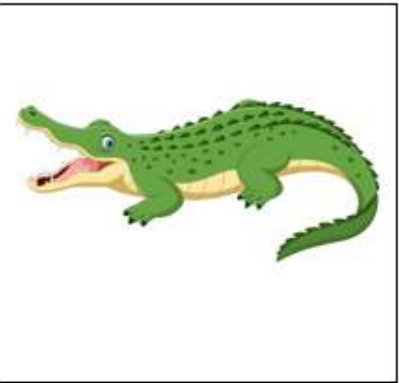
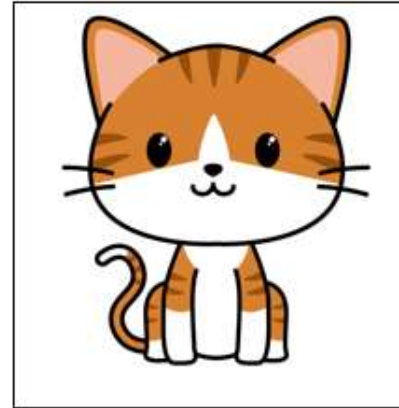
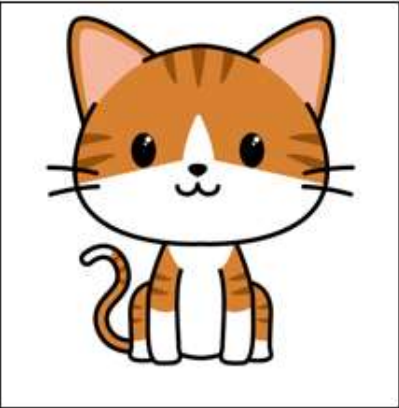
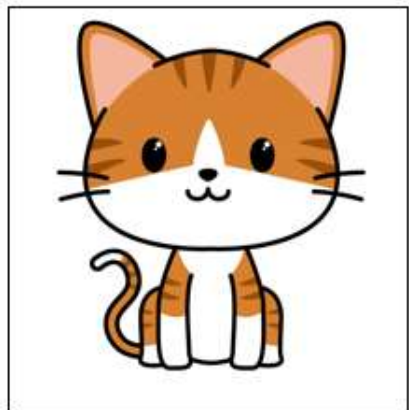
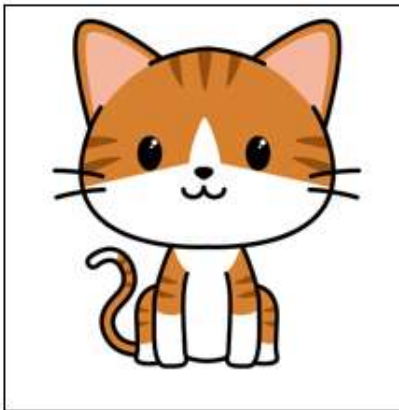
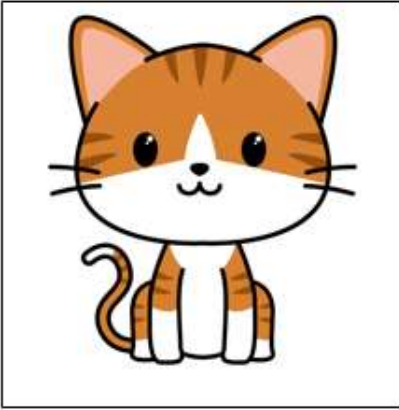
15'

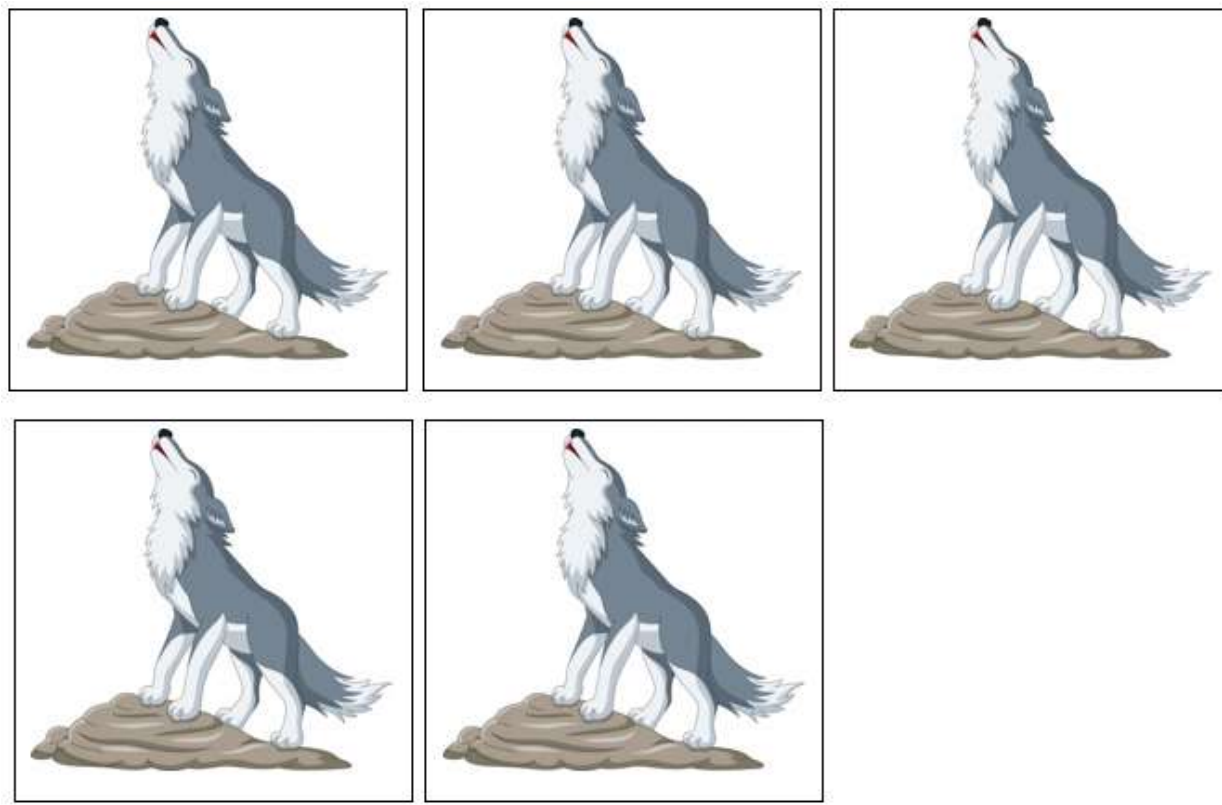
- Lletres grans
plastificades de colors
(annex 3).

Finalment es repartirà a cada infant un full on apareixen tres files formades cadascuna per deu cors buits. Cada fila correspondrà a una pregunta que formularà el professor o la professora que ha dut a terme l'activitat d'educació en valors. Les preguntes seran: 1) T'han agradat les activitats? Els infants segons els hi hagin agradat més o menys pintaran més o menys cors d'aquella fila. A més cors pintats, més els hi ha agradat l'activitat, i a l'inrevés. 2) T'agradaria fer a l'escola més classes com aquesta? Més cors pintats, més els hi agradaria. 3) Creus que és molt important treballar els valors i les emocions a l'escola? Més cors pintats, més importància. A la part de darrere del full trobaran la següent pregunta: <i>quina activitat et va agradar més? Pinta la figura que ho indiqui! (només una)</i>. Llavors els infants han de pintar només aquella figura que portés, dalt seu, el nom de l'activitat que més els hi va agradar. Només de les quatre activitats principals: dilemes morals o ètics, què és ser un bon amic?, Què et fa enfadar? I com et relaxes?, sento alegria quan... A més apareixen unes línies per si els nens i nenes volen comentar alguna cosa sobre la sessió, tant positiva com negativa. Donar la seva opinió i la seva sensació, alguna cosa que millorarien, una activitat que els hi ha agradat molt, si els hi ha agradat treballar de manera cooperativa i això dels rols... Aquesta part no és obligatòria de completar.	10'	- Full d'avaluació de l'activitat i opinions, sensacions dels alumnes (annex 8). - Un llapis, llapis de colors o bolígraf individual segons l'alumne.
--	-----	--

Annex 2

Annex 3

Annex 4

Dilema explicació (professor)

El Carles és un nen que està patint una situació econòmica familiar molt dolenta. La Jèssica, una companya de classe, veu com en Carles li treu un llapis a l'Oriol, un altre company, tot i que aquest en té molts. Quan l'Oriol pregunta qui l'hi ha agafat el llapis que li falta, la Jèssica no sap què fer, si dir la veritat o callar. Li fa pena el pobre Carles, per una banda entén que no té prou diners i recursos, però per una altra sap que robar no és bo.

Que creieu que hauria de fer la Jèssica?

DILEMES MORALS (un per cada grup)

En Xavi va a la cafeteria durant l'esbarjo a comprar-se un entrepà. En el camí veu com el Jordi, l'Estefania i l'Artur, uns companys d'un altre curs, s'han portat a un racó a Joan, un alumne d'un curs anterior. Els tres li estan amenaçant perquè el Joan els doni els diners de l'entrepà. En Xavi s'acosta i els diu que el deixin en pau, però els tres companys li diuen que marxi i no es fiqui en un assumpte que no és el seu. A més l'amenacen si compte a algú el que ha vist.

Ha el Xavi de denunciar el que ha passat a algun professor de l'Institut?

La classe de 2n d'ESO van a fer un viatge de fi de curs de quatre dies. El viatge li costa a cada alumne 180 €. L'Institut té per norma ajudar cada alumne en activitats extraescolars pagant el 10% del cost, que en aquest cas són 18 € per alumne. La tutora del curs sap que hi ha dos alumnes que no poden anar perquè no tenen diners per pagar el viatge, ja que el pare i la mare estan a l'atur. Proposen a la directora de l'Institut que es canviï la norma, en lloc de donar 18 € a cada alumne, retirin aquesta ajuda i la facin servir a pagar el viatge als dos alumnes que no tenen diners.

A la directora d'atendre la petició de la tutora?

El Joan i el Marc són companys a l'institut. El Joan està sortint amb una noia que es diu Laura. L'Oriol, un estudiant del mateix institut, però de més edat, li ha dit al Joan que la Laura ha sortit amb el Marc i que hi ha alguna cosa entre tots dos. Joan està molt enfadat i li diu al Marc que l'espera a la sortida. Camina dient a més que si no va a la cita, demostrarà que és un covard.

Ha d'acudir el Marc a la cita?

La Lluïsa fa 2n d'ESO. L'any passat no va aconseguir integrar-se en cap grup d'amics, encara que ho va intentar diverses vegades. Aquest any s'ha proposat formar part del grup en el qual hi ha els que millor li cauen. Quan els demana que vol pertànyer al seu grup, li contesten que per fer-ho ha d'ajudar a fer una broma a alumnes de primer. Proposen acostar-se a alumnes de primer al pati i obligar-los que els donin l'entrepà amenaçant-los si no ho fan.

Ha de participar la Lluïsa per introduir-se en el grup d'amics?

El Joan i la Maria són un matrimoni que viu i treballa a Madrid. Els dos treballen, encara que no són feines molt bones, i tenen un fill petit. Com el treball de la Maria són poques hores és ella qui més temps dedica a la cura de la casa i del nen. A aquesta li ofereixen un treball millor en una empresa i amb un sou que és més del que ara guanyen els dos junts. Això sí, han de traslladar-se a una altra província, de manera que el Joan perdria el seu treball. Això vol dir que el Joan, durant uns mesos, haurà de dedicar-se a les tasques domèstiques i cuidar el seu fill a l'espera de trobar treball.

Ha d'acceptar la feina la Maria?

Annex 5

QUÈ ÉS SER UN BON AMIC O UNA BONA AMIGA?

A series of ten horizontal dotted lines for writing, enclosed within a green dashed rectangular border with rounded corners.

Annex 6

Annex 7

KEEP
CALM

Que feu per desenfadar-vos i tornar a la calma i relaxar-se?

A large rectangular area with a dashed orange border, containing ten horizontal dotted lines for writing.

Annex 8

1)

2)

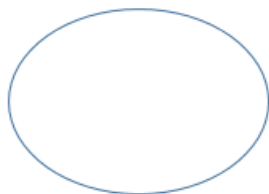

3)

Quina activitat et va agradar més? Pinta la figura que ho indiqui! (només una)

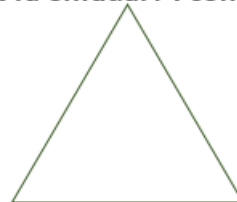
Dilemes

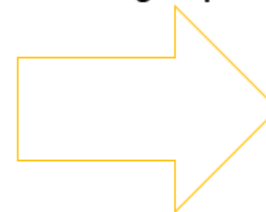
Què és ser un bon amic?

Què et fa enfadar? I com et relaxes?

Sento alegria quan...

Aquí pots comentar, **SIVOLS**, la teva opinió sobre la sessió o alguna activitat en concret, sensacions generals... per exemple pot dir si et va agradar o no treballar cooperativament i tindre rols dins del grup, etc.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EL TREBALL DE VALORS A TRAVÉS DE LES EMOCIONS A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

El meu nom és Cristian López Carretero, sóc estudiant de quart curs del grau d'Educació Primària de la Universitat Rovira i Virgili. Amb el meu treball de final de grau "El treball de valors a través de les emocions a l'Educació Primària", pretenc indagar sobre aquest àmbit i la seva importància. Crec que tot i les millores importants en els últims anys, és un àmbit poc reconegut i treballat. El seu treball, correctament executat, comporta grans beneficis en el desenvolupament integral de l'alumne i si ens fixem en els objectius i finalitats de l'educació actual, l'educació en valors podria ajudar, en gran part, a assolir aquests objectius i finalitats.

Amb el següent qüestionari, que complementa el marc metodològic del meu treball, vull analitzar les diferents respostes obtingues per comprovar i veure l'estat actual d'aquest àmbit d'educació en valors en les escoles, la importància que l'hi donen els docents i com la portarien a terme. La sinceritat i professionalitat dels professors i professores que contesteu el qüestionari m'ajudaran a obtenir uns resultats reals. Són dotze preguntes que no et portaran més de cinc minuts contestar-les totes. Les respostes seran exclusivament utilitzades per a la realització del meu treball i en tot moment es mantindrà l'anonimat.

Gràcies per la teva col·laboració i salutacions!

1. Sexe: *

- ☐ Masculí
- ☐ Femení
- ☐ Altres

2. Modalitat d'escola: *

- ☐ Pública
- ☐ Privada
- ☐ Concertada

3. Quants anys portes d'experiència docent? *

- ☐ 1-10
- ☐ 10-25
- ☐ +25

4. Ets tutor/a actualment? *

- ☐ Sí
- ☐ No

5. Quina importància li dónes al treball de valors a l'Educació Primària? 1 (res) - 10 (màxima). *

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10

6. Segons el currículum d'Educació Primària l'aprenentatge incorpora totes les dimensions de la persona (personals i socials). S'ha de basar en l'equitat, el respecte, en un marc de valors convivencials compartits, a la diferència cultural i religiosa, la igualtat, la solidaritat, la llibertat, el pluralisme, la responsabilitat cívica i els valors que fonamenten la convivència democràtica. *

Creus que l'educació en valors és una de les millors opcions per abordar/treballar aquests objectius?

- ☐ Sí
- ☐ Dubto
- ☐ No

7. Quines estratègies, metodologies o recursos fas o faries servir per a treballar valors a l'aula? (pots marcar més d'una opció) *

- ☐ Role-playing
- ☐ Treball cooperatiu
- ☐ Educació física/esport
- ☐ Educació emocional
- ☐ Fitxes amb activitats/exercicis senzills
- ☐ A través del conte
- ☐ Diàlegs, debats, discussions...
- ☐ Música i art
- ☐ Dilemes morals
- ☐ Provocar situacions simulades d'injustícies
- ☐ Resolució de conflictes
- ☐ Altres

8. Quan introduiries o introdueixes l'avaluació en aquest àmbit? (pots marcar més d'una opció) *

- ☐ Avaluació inicial
- ☐ Avaluació contínua
- ☐ Avaluació trimestral
- ☐ Avaluació final
- ☐ No és necessària una avaluació
- ☐ Altres

9. Seguint amb la pregunta anterior, quins instruments utilitzaries o utilitzes per avaluar? (pots marcar més d'una opció) *

- ☐ Notes o diari de camp
- ☐ Graelles/taules o pautes d'observació
- ☐ Rúbriques
- ☐ Examen
- ☐ Evidències intuïtives del/a docent
- ☐ Autoavaluació
- ☐ Coavaluació
- ☐ Posar l'alumne en situació d'analitzar i comentar fets i casos (reals o ficticis)
- ☐ A partir de diferents creacions dels alumnes
- ☐ Diaris elaborats per l'alumnat
- ☐ Altres

10. Creus que es treballa de forma efectiva aquest àmbit a les escoles? *

- ☐ Sí
- ☐ Dubto
- ☐ No

11. Quina importància creus que se li està donant actualment a aquest treball de valors a les escoles d'Educació Primària? 1 (cap) - 10 (màxima) *

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10

12. Utilitzes o coneixes algun programa, iniciativa, bloc d'activitats, autors/es o referents, bibliografia diversa... per a crear les teves activitats? Quin o quins? *

Your answer

Submit

Enllaç:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdMpxZXX0NmF9zOPY1QNPx1J0Wn4s4HVd-O38uAWX7En8ED-g/viewform>

Annex 10

